SEPHER HA-RAZIM

A NEWLY RECOVERED BOOK OF MAGIC FROM THE TALMUDIC PERIOD

COLLECTED FROM GENIZAH FRAGMENTS
AND OTHER SOURCES

EDITED WITH INTRODUCTION
AND ANNOTATION
BY

MORDECAI MARGALIOTH

PUBLISHED BY THE LOUIS M. AND MINNIE EPSTEIN FUND
OF THE AMERICAN ACADEMY FOR JEWISH RESEARCH
JERUSALEM, 1966

"YEDIOT ACHRONOT" PRINT

ספר הרזים

הוא ספר כשפים מתקופת התלמוד

יוצא לאור על פי שרידי גניזה ושאר מקורות
עם מבואות והערות בידי

מרדכי מרגליות

הוצאת קרן יהודה ליב ומיני אפשטיין
שעל יד האקדמיה למדעי היהדות בארצות הברית

ירושלים, תשכ״ז

מהדורת ״ידיעות־אחרונות״, תל־אביב

זה ספר מספרי הרזים שנתן לנוח בן למך בן מתושלח בן חנוך בן ירד בן מהללאל בן קינן בן אנוש בן שת בן אדם, מפי רזיאל המלאך בשנת ביאתו לתבה לפני כניסתו. ויכתבהו באבן ספיר באר היטב וממנו למד מעשה פלאים ורזי דעת וערכי בינה ומחשבות ענוה ועשתונות עיצה לעמוד על חקר מעלות מרומים ולשוטט בכל אשר בשבעה מעונות ולהיסתכל בכל המזלות וליתבונן במנהג חמה ולבאר חקרי לבנה ולידע מסילות עש כסיל וכימה ולהגיד מה שמות שוטרי כל רקיע ורקיע וממלכתן ובמה יצליחו לכל דבר ומה שמות משרתיהם ומה יתנסך להם ואי זו היא עונה תשמע להם לעשות כל חפץ כל הקרוב אליהם בטהרה. לידע ממנו מעשה מות ומעשה חיים להבין הרע והטוב לחקור עיתות ורגעים, לידע עת ללדת ועת למות עת למכה ועת לרפואה, לפתור חלומות וחזיונות לעורר קרב ולהשקיט מלחמות ולמשול ברוחות ובפגעים לשלחם וילכו כעבדים, להביט בארבע רוחות הארץ להיות מחוכם בקול רעמים לספר מה מעשה ברקים, להגיד מה יהיה בכל חודש

1 זה ספר וכו׳. הדף הראשון הוא עפ״י כת״י הבודליאנה באוקספורד מס. MS. Heb. C. 18/30, עד רקיע א שו׳ 6 (ציינתיו בח״נ ג̃), ובשינויים חשובים בכת״י אדלר מס. 5—2750/4 (בח״נ ציינתיו ג̃1), ועל פיו תקנתי והשלמתי בכ״מ את נוסח ג̃. פתיחת הספר ולקוטים קצרים ממנו הובאו בספר רזיאל, דפוס אמשטרדם תס״א, דף לד ע״א, עד דף לה ע״א (בח״נ ציינתיו בסימן ד), והשויתיו עם כת״י של ספר רזיאל, שנכתב באיטליה בשנת ת״י ונמצא באוצר הספרים של מוסד הרב קוק ירושלים, מס. כ״מ 186 (בח״נ ציינתיו במקום שהוא שונה מהנדפס בסימן ד1). הפתיחה (עד שו׳ 30) הועתקה מספר רזיאל בבית המדרש של יעללינעק, ח״ג עמ׳ 159—160.

7 עש כסיל וכימה. איוב ט, ט.

10 הקרוב. נ״ל: הקריב = הקרב, עיין ח״נ.

— בטהרה וכו׳. מכאן ואילך גם בכת״י קמברידג׳ מס. T–S K 21/95, עד רקיע א שו׳ 18, ציינתיו בח״נ ג̃2, והוא קרוב בגירסאותיו לנוסח ג̃1.

14 לשלחם וילכו. עדה״כ איוב לח, לה.

וחודש לעמוד על עסק כל שנה ושנה, אם לשובע אם לרעב אם לתבואה אם לבצורת אם לשלום אם למלחמה, להיות כאחד מן הנוראים ולהשכיל בשירי מרום. ומחכמת רזי הספר הזה למד נח והשכיל לעשות עצי גופר תבה ולהיסתר משטף מי המבול להביא עמו שנים שנים ושבעה שבעה ולהכניס מכל אכל ומכל מאכל. ויתנהו בארון זהב ויבאהו תחילה לתבה לידע ממנו עיתות יום ולחקור ממנו עיתות לילה ובאיזו עונה יעמוד להפיל שועה. וכיצאו מן התבה בו היה משתמש כל ימי חייו ובעת מותו מסרו לאברהם ואברהם ליצחק ויצחק ליעקב ויעקב ללוי ולוי לקהת וקהת לעמרם ועמרם למשה ומשה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים לחכמים וכן כל דור ודור עד שעמד שלמה המלך וניגלו לו ספרי הרזים והשכיל למאד בספרי בינה ומשל בכל חפצו בכל הרוחות והפגעים המשוטטים בעולם ואסר והתיר ושלח והביא ובנה והצליח מחוכמת הספר הזה, כי הרבה ספרים נמסרו בידו וזה נמצא יקר ונכבד וקשה מכולם. אשרי עין תביט בו אשרי אוזן תסכית חוכמתו כי בו שבעת הרקיעים וכל אשר בהם. ממחנותם נלמד להשכיל בכל דבר ולהצליח בכל מעשה לחשוב ולעשות מחוכמת הספר הזה.

[הרקיע הראשון]

שם הרקיע הראשון הנקרא שמים בו מחנות מליאים חמה ושבעה כסאות מוכנים שם ועליהם שבעה שוטרים יושבים ומקיפים להם מחנות מזה ומזה ונשמעים לבני אדם בשעת עסקם לכל הלמד לעמוד לנסך לשמתם ולהזכירם באותתם בעונה הנשמעת להצליח מעשה כל מחנות המלאכים האלה שבעה שוטרים האלה מושלים לשלחם לכל חפץ לרוץ ולהצליח.

אלה שמות שבעה השוטרים היושבים על שבעה כסאות שם הראשון אורפניאל ושם השני תיגרה ושם השלישי דנהל ושם הרביעי כלמייא שם החמישי אסימור שם הששי פסכר שם השביעי בואל. וכלם נוצרו מאש ומראיהם כאש ואשם מלהטת כי מאש יצאו ולא יצאו בלא רשות לעסק דבר מעשה עד יצא להם אומר מפי שבעה השוטרים יושבי כסאות המושלים עליהם כי תחת חפצם הם וברשותם יתהלכון. וכל אחד ואחד מהם עומד על מלאכתו מועדים למהר בכל אשר ישולחו אם לטוב אם לרע אם ליותר אם למחסור אם למלחמה אם לשלום. וכולם קרואים בשמות מיום נוצרו.

ואלה שמות ז׳ המחנות המשרתים לשבעה השוטרים כי כל מחנה אחת לאחד מן השוטרים משרת.

1 שם הרקיע הראשון וכו׳. עיין גם ספר רזיאל, דף טז ע״א. והועתק שם מספר סודי רזיא לבעל הרוקח. וציינתי מקצת גירסאותיו עפ״י סודי רזיא כת״י אוקספורד, מספר 1572 (בציון ר).

5 כל מחנות. צ״ל: ובכל מחנות, עיין ח״נ.

6 ולהצליח. מכאן עד שו׳ 16 הפנים עפ״י T–S K 21/95 (= ג2). והשויתיו עם דף מספר הקמיעות בכת״י אדלר 2643/13 (= ה 1), ושאר נוסחאות. כאן מתחיל התרגום הערבי בכת״י אוקספורד MS. Heb. f. 45 וציינתי לו בח״נ בציון ע.

13 ואחד מהם. כאן מתחיל כת״י T–S K 1/97 (= ג), והוא דף מנוסח בקיצור ומעובד קמעה. נמשך עד שו׳ 54.

17 לאחד מן השוטרים וכו׳. מכאן ואילך, עד שו׳ 65, הפנים הוא עפ״י T–S K 1/98

מחנה א אלה שמות מלאכי מחנה הראשון המשרתים את אורפניאל: בומדי דמנא אנוך אלפי אמוך קטיביא פטרופי גמתי פאאור נרנתק רקהתי אורנה מאות פרוכה אקילאה תרקויה ברוק סחרורא אתנני גילאן תכת ארנוב אשמי יוצש כפון כרבי גירשום פריאן ששמע אבבא נתנאל אראל אניף תרואור עבדיאל יוון אלון מואל ללף יחספת רחגל רומאפי יכתי ארניאל פובון כדיאל זכריאל אגדלן מיגאל גאופר כרתה כילדה דיגל אלנו תירלי סבלה אביאל אל כסיל סיקמה אשבה יותנה ראלכה חליאן אפתיאל תיאמיאל אלאל נתיאל אפיכה תלגיאל נענה אסתיאל.

אלה המלאכים הנשמעים בכל דבר בשנה הראשונה והשנייה למספר חמש עשרה שנה לחשבון מלכי יוון. אם בקשת לעשות דבר לרפואה עמוד בשעה ראשונה או בשנייה בלילה וקח בידך מור ולבונה והוא נתון על גחלי אש לשם המלאך המושל על מחנה הראשונה הנקרא אורפניאל ואמור שם שבעים ושנים המלאכים המשרתים לפניו שבע פעמים ואמור כן: מבקש אני פ׳ב׳פ׳ מלפניך שתצליח על ידי רפואה שלפ׳ ברפ׳ וכל אשר תבקש יתרפא אם בכתב ואם

(= נ), והשלמתי את המקוטע בו בתחילת השורות עפ״י ג ו־ה1 ושאר נוסחאות. ד מכניס כאן שו׳ 31—34 שלא במקומן.

18 שריד נוסף מהתרגום הערבי הוא כת״י אוקספורד MS. Heb. e. 76, דפים 32—33 (= ע1).

21 אשמי וכו׳. ד מקדים כאן 15 שמות משתי השורות הבאות.

27 בשנה הראשונה והשנייה. כן הוא ״בשנה״ (ולא ״בשעה״), כפי שנראה משרידי האותיות בכת״י נ, וכן הוא מפורש בכת״י ג. וכן הוא גם בתרגום הערבי: פי אלסנת אלאוולה וכו׳ (בשני טפסים). אבל בנוסחאות א: בשעה הראשונה. וכן בתרגום הלטיני. וראה במבוא.

28 לחשבון מלכי יוון. ראה למעלה במבוא עמ׳ 24, הערת הפרופ׳ רוזנטל.

30 והוא נתון. אולי צ״ל: והוה נותן.

31 שבעים ושנים. כן בכת״י א, וכן הוא מספר המלאכים שנמנו לעיל. אבל בכת״י ג ״שבעים״, וכן בתרגום הערבי: ״סבעין״. ובסודי רזיא כת״י, והועתק בספר רזיאל דף טז ע״א: תחת השוטר הראשון שבעים שרים. ונראה שהגירסא שבעים היא עיקר, ושני שמות נכפלו בצורות שונות, או שנתחלקו שני שמות כל אחד לשנים, ועיין לעיל בח״נ.

בשאילה. וטהר עצמך מכל טומאה ונקה בשרך מכל זמה ואז תצליח.

מחנה ב

אלה שמות מלאכי מחנה השנית המשרתים את תיגרה:

אכסתר מרסום ברכיב כמשו אשטיב כריתאל אדיר גבא אקרבא אנבור כביר תילה בריתור תרטם נטפיאל פריאל תרוחון שלהבין אשלבא משתוב גרחתא חגרא איטמיאל חגל לגח מניתיאל תנימיאל איכרית אבריתא רכילאל חשתך פפתש אסתירוף אודיאל אשביר מלכיאל ארוש דשווא המך תרגה זמבות הצניפלפת שווא אשפור ארק קנומיאל נהיאל גדיאל אדק ימומיאל פרוג דחגיאל דגריאל אגריאל ארונור דורניא דלכת תבל תליאל אליאל מותאר אלפיאל פיתפרא לפום אור טמר אדליאל אסטורין אזותי איסטורטי דאובית ברגמי דמומיאל דיגרא אביבאל פרוטיאל קומיאל דגוגרא דלגיאל פדותיאל.

אלה המלאכים המלאים אף וחימה וממונים על כל דבר קרב ומלחמת ונכונים להצר ולענות עד מות לאיש ואין בם רחמים כי אם ליקום ולהפרע ממי שנמסר בידם. ואם ביקשתה לשלחם על שונאך או על בעל חובך או להפוך אנייה או להפיל חומה בצורה או לכל עסק אויביך להשחית ולהרע, בין שתרצה להגלותו ובין להפילו במיטה ובין להכהות מאור עיניו בין להאסירו ברגליו בין להצר לו לכל דבר, קח בידך מים מן שבעה מעיינות בשבעה לחדש בשבע שעות ביום בשבע נבלי חרש שלא נכנסו באור ואל תערבם ביחד אלה עם אלה ותניחם תחת הכוכבים ז׳ לילות ובלילה השביעית

36 אכסתר מרסום וכו׳. לפנינו פ׳ שמות. וכן הוא בסודי רזיא הנ״ל: תחת השוטר השני המשרתים לפניו פ׳ שרים. ובברזיאל, דף טז ע״א, נשמטה הפ׳ בטעות.

46 אלה המלאכים וכו׳. מובא בספר המלבוש, כת״י קויפמן מס. 245, המעתיק הרבה חומר מספר הרזים, וציינתיו בח״נ בציון ל.

47 ולענות עד מות. בכת״י T–S N.S. 135, (=ג1) מתחיל: משרתים את תיגרה על שונאך או על בעל חובך אין להם רחמים כי אם [לע]נות עד מות ואם תבקש לשלחם על שונאך וכו׳. והדברים מבולבלים ומסורסים שם.

52 מים מן שבעה מעיינות. ראה במבוא, עמ׳ 5.

53 שלא נכנסו באור. השוה .P.G.M ח״א עמ׳ 33 ועמ׳ 178, ובכ״מ.

קח לך פיאלין של זכוכית לשם אויביך ושפוך המים לתוכה ושבור כלי החרס והשלך לארבע רוחות השמים ותאמר כן כנגד ארבע רוחות: ההגרית החונה ברוח מזרח, שרוכית החונה ברוח צפון, עולפה החונה ברוח מערב, כרדי החונה ברוח דרום, קבלו נא מידי בעת הזאת שאני משליך לכם לשם פלוני ב׳ פל׳ לשבור עצמותיו ולכתת כל איבריו ולשבור גאון עוזו כשבירת נבלי החרש האילו ולא תהיה להם רפואה כמו שאין רפואה לנבלי חרס אילו, וקח פיאלין שלמים וזכור עליה שמות המלאכים האלה ושם השוטר הוא תיגרה ואמור כך: מוסר אני לכם מלאכי אף וחימה את פל׳ ב׳ פל׳ שתשנקו אתו ותשחיתו אתו ואת מראיהו ותפילוהו במיטה ותחסרו הונו ותפירו מחשבות לבבו ותפיחו רעיונו ודעתו ויהיה נחסר והולך עד שיגיע למות. ואם תבקש להגלותו אמור כן: שתגלוהו ותנדוהו מבניו וביתו ולא יותר לו כלום. ואם בעל חובך הוא אמור כן: שתיסתמו את פיו ותבטלו עצתו ולא יעליני במחשבתו ולא יביאיני לתוך דברי פיו ושאהיה עובר לפניו לא יראיני בעיניו. אם על אניה אמור כן: משביע אני עליכם מלאכי קצף ומשחית שתעמדו על אנייה שלאיש פלו׳ בן פלו׳ ולא תניחוהו לפרוש ממקום אחד ולא יבא לה רוח מנהג ותביאוהו אל הים ותגעשוהו בתוכו ולא ימלט ממנה לא אדם ולא משא. ואם להפיל חומה בצורה אמור כן: משביע אני עליכם מלאכי רגז וקצף וחמה שתבאו בכח גבורתכם ותפילו חומת פלו׳ בן פלו׳ ותגיעוה עד עפר ויהפך כמהפכת סדום ועמורה ואל תניחו לאדם להניח אבן על אבן בקומה ואם יבנה

55 פיאלין. השם פיאלי בל״י ἡ φιάλη, צלוחית, בא כאן ביחס הפעול, כמו ביוונית, φιάλην. וכן להלן בשו׳ 62. ואין ספק שזוהי הצורה המקורית. השוה .P.G.M ח״א, עמ׳ 178 שו׳ 3210. וכן ח״א עמ׳ 78 שו׳ 222, ובכ״מ.

57 ההגרית וכו׳. בקמיע ״שימור לביית״, בכת״י אוקספורד MS. Heb. g. 8, דף יד ע״א: ״ההרגית שהיכית... החונה ברוח... מזרח צפון מערב הדרום קיבלו מידי את תחינתי ושיזבו את הבית הזה מכל רעה״. ואין ספק שבעל הקמיע השתמש בספר הרזים.

62 שלמים = של מים.

65 ותפירו וכו׳. מכאן עד שו׳ 71 הפנים עפ״י T–S N.S. 135 (=ג1).

71 שלאיש וכו׳. מכאן ואילך עד שו׳ 115 עפ״י א.

ביום יהפך בלילה. ושפוך על ארבע פנות הבית. ואם להפיל שונאך על המטה או להשחית מראהו או לכל דבר צרה שפוך את המים על פתחו. ואם להגלותו שפוך המים לארבע רוחות העולם. ואם לאסור בעל חובך השלך את המים על בגדיו. ואם להשקיע אניה השלך את הזכוכית ואת מימיה לשם האניה ולשם בעליה לתוך האניה. ואם להפוך חומה חפור לארבע פנות החומה וחלק את המים לתוכם. וכן בכל דבר ודבר עשה בטהרה ואז תצליח.

מחנה ג

אלה שמות המלאכים המשרתים במחנה שלישית את דנהל:

אוגרבבו אובשאל ברתוביאל כלוביאל רחביאל אוהיאל כרבתון כרבא דאינוט אינוך אבירם אתגלא אותות אשתנואל אשפר תגריאל אמיכאל אתדשו אוריאל ארמוד אסתון אכאל אנאור אסכירא לביאל אלעשה חסניאל למושי אדות תירום אלפי אימיך ארגלא מיגאל אליאל מדניאל.

אלו המלאכים מודיעים את כל המחזיק בהם בטהרה מה יהיה על הארץ בכל שנה ושנה אם לשובע אם לרעב, אם גשמים ירבו או אם ימעטו ואם תהיה בצורת ואם תהיה תבואה ואם יבא חסיל ואם תהיה תחרות בין המלכים ואם תבא חרב בין גדולי המלכות ואם יפול מות בבני אדם או יסורין. ואם תבקש לידע ולהבין מה יהיה בכל שנה ושנה קח כרתיס ירטיקון וכתוב ירטיקון וכתוב בזמירנה

77 ושפוך. עפ״י התרגום הערבי (וכוד אלמא וכו׳), יש להוסיף [וקח המים] ושפוך וכו׳.

— על ארבע פנות הבית. תיבות אלו חסרות בתרגום הערבי.

85 אוגרבבו וכו׳. את שמות המלאכים נתתי בפנים עפ״י מסורת התרגום הערבי שהיא דייקנית. לפנינו 36 שמות. ובסודי רזיא שם: תחת השוטר השלישי המשרתים לפניו ל״ז שרים. אבל ברזיאל דף טז ע״א: ל״ד שרים.

92 חסיל. עפ״י התרגום הערבי יש להוסיף: ואם ישל הזית.

95 כרתיס = כרטיס, בל״י ὁ χάρτης, כלומר פפירוס.

— ירטיקון. ἱερατικόν, של הכהנים, שמשתמשים בו הכמרים לצרכי מאגיה. ראה במבוא, עמ׳ 1.

— וכתוב ירטיקון. היראַטית, בכתב המצרי העתיק שהשתמשו בו הכמרים. ומן התימה שידעו עוד לכתוב בתקופת חיבור הספר בכתב היראַטי. ואם אין שתי התיבות הללו דיטוגרפיה, הרי מוכח שמוסר תוכן יותר קדום עפ״י חיבור מצרי. ראה במבוא, עמ׳ 2.

מלנון כל דבר ודבר בעצמו. וקח צלוחית חדשה ותן בתוכה שמן נרדין והשלך כל הדברים הכתובים לתוכה ועמוד כנגד השמש בעת צאתה מחופתה ואמור: משביע אני עליך השמש המאיר על הארץ בשם המלאכים המבינים ומבוננים חכמות וסתומות לאנשי מדע שתעשה שאלתי ותודיעני מה יהיה בשנה הזאת ואל תכחד ממני דבר. ותשביע את השבועה שלשה ימים שלשה פעמים ובפעם השלישית תביט בשמן ראה כל דבר נעלה על פני השמן הוא אשר יעשה בשנה ההיא. ואם שנים יעלו שנים תהיינה ואם שלשה יעלו שלשה תהיינה. ואחר כך תקח השמן ותדליקהו לשם המלאכים המשרתים לזו המחנה. ושאר כל הכתובים יגניזם בקיר או בחלון. וכן כל דבר תעשה בטהרה ותצליח.

מחנה ד אלה שמות המלאכים המשרתים במחנה רביעי את כלמייה: אבריה אימרהי דמנאי אמנהר יאמנוך פטכיא טוביאל גוליאל אופרי גמתי אורניאל פריכיהו יארן לטמיאל אוריט תימוגו אנמרי אלמיניאל יכמטו סטרטו צבעקני בורתיאס הספות כרסון אמאף ופאטנא אחאל סאביאל בלקיר פכהור הסתר סתריאל אליסס חלסיאל

95—96 בזמירנה מלנון. σμυρνό-μελαν, הוא דיו מרוקח במור, שהשתמשו בו לצרכי מאגיה, ומצוי מאד בספרות המאגית הקדומה, ראה במבוא, עמ׳ 2.

96—97 שמן נרדין. וכן להלן רקיע ב, שו׳ 95: שמן נרד, ועה״נ. ושם שו׳ 136: בשמן שלנרדים. השוה .P.G.M ח״א, עמ׳ 16, שו׳ 278: ῥοδίνου ἐλαίου ἢ ναρδίνου (= שמן שושנים או שמן נרדים). ועיין שיהש״ר פסוק נרד וכרכם.

97—98 ועמוד כנגד השמש וכו׳. השוה להלן רקיע ב שו׳ 96 ושו׳ 146. .P.G.M ח״א עמ׳ 26 שו׳ 87, ועמ׳ 46 שו׳ 325, ועמ׳ 80 שו׳ 260, ועמ׳ 188 שו׳ 237 ועוד כ״פ.

100 שאלתי וכו׳. מכאן ואילך גם בתרגום ערבי בכת״י T–S ARABIC 31/183 והמשכו שם 43/260, וציינתיו בח״ב ע1.

100—101 ואל תכחד ממני דבר. ירמיה לח, יד.

107 אלה שמות המלאכים וכו׳. רזיאל, דף לד ע״ב, והוכפל בשינויים שם, דף מא ע״א. שורות 107—116 הובאו בספר הקמיעים כת״י בבית המדרש לרבנים בניו־יורק, מס. 0940, דף לב ע״א (וציינתיו בח״ב ה1).

108 אבריה וכו׳. כאן נמנו 44 שמות. אבל בסודי רזיא וברזיאל טז ע״א: תחת השוטר הרביעי מ״ב. ועח״ב.

טרספו קרסטוס מלכיאל ארדק חסד־יאל אחסף אמיאל פרנוס גדיאל סביבאל.

אלה הם המלאכים המשובבים דעת המלך ורצון גדולים וראשים ומנהיגי המלכות ומנהיגים ומעטרים חן וחסד את כל העומדים לשאל מהם דבר בטהרה תעשה בזריזות ותצליח.

אם בקשתה להטות דעת המלך לידך או לשר הצבא או עשיר או שלטון או שופט שלעיר או כל בני המדינה או לב אשה גדולה או עשירה או לב אשה ביופיה קח גור ארי ושחטיהו בסכין שלנחשת וקבל דמו וקרע לבו ותן דמו בתוכו וכתוב שמות המלאכים האלה בדם על העור שבין פניו ומחוק אתו ביין ישן בן שלש שנים וערב בדם. וקח ג׳ ראשי בשמים איסטורקון ומור ושורא דמושך ועמוד לפני כוכב הנוגה נקי וטהור ותן הבשמים על האש וקח בידך הכוס שהדם והיין בו ואמור והזכר את שם השוטר ואת שמות מלאכי מחנהו פעמים א׳ וכ׳ על הדם ועל היין ותאמר כנגד כוכב הנוגה השם שהוא אפרודיטי שׂ ומלאך חסדיאל, משביע אני עליך בשם מלאכי מחנה

114 אלה הם המלאכים וכו׳. ברזיאל דף מא ע״א: אלה הם המלאכים המשרתים בט״ס ואלה הם המלאכים המסיתים את לב המלך ודעת הגדולים ואת לב בני אדם.

115 ומנהיגים וכו׳. מכאן עד שו׳ 162 הפנים עפ״י כת״י אוקספורד מס. MS. Heb. d. 62/50 (= נ). והשלמתי המקוטע עפ״י שאר נוסחאות.

119 קח גור ארי וכו׳. מכאן עד שו׳ 142 חסר בנוסחאות כת״י א.

120 וקרע לבו. לתלוש לב, ראה P.G.M. ח״א, עמ׳ 50 שו׳ 425. וכבר בפפירוסים הדמוטיים, בסגולה להטות לב אשה אחרי גבר, לקרוע לב מתוך צפור, עיין D.M.P. עמודה xxv, שו׳ 27 (עמ׳ 155). וראה מש״כ ר״ש ליברמן, יוונית ויוונות בארץ ישראל, עמ׳ 239.

122 איסטורקון. στύραξ. ראה במבוא עמ׳ 11.

— ושורא דמושך. בתפסיר שיה״ש א, יג, מתרגם צרור המור, צרה׳ אלמסך. ובתפסיר שמות ל, כג, מתרגם מר־דרור—אלמסך, ובתרגום הערבי כאן: וצורת אלמסך, והוא בושם ידוע, בפרסית mušk, ובל״י μόσχος.

125—126 כנגד כוכב הנוגה שהוא אפרודיטי. השוה P.G.M. ח״א עמ׳ 164 שו׳ 2891: πρὸς τὸν ἀστέρα τῆς Αφροδίτης ἐπίθυμα (= קטורת לכוכב של אפרודיטי).

126 שׂ ומלאך וכו׳. נראה שאות ש׳ נוקדה למחיקה. ואולי ש׳ ומלאך = שהוא מלאך? והזיהוי של אפרודיטי וחסדיאל מתמיה. ואולי צ״ל: ומלאכו חסדיאל. ובתרגום הערבי: ורייסוה מלאך יוסמא חסדיאל.

הרביעית המשרתים את כלמיא שתסובו אלי את מלך פלו׳ ולב צבאו ולב משרתיו לידי אני פ׳ ב׳ פל׳ ואמצא חן וחסד לפניו ויעשה חפצי ושאלתי בכל שעה שאשאל ממנו. ובכלותך לדבר את השבועה כ״א פעמים הבט למעלה ואת׳ תראה כגחלת אש יורדת לתוך הדם והיין.

ואם בקשתה לבוא אצל המלך או לכל איש או לשופט הרחץ עצמך במים חיים וקח מן הדם ומן היין והעבר על בשרך ולב הארי שים על לבך. ואם להסב את בני המדינה קח את לב הארי וטמניהו בתוך המדינה וכתוב בציץ את השוטר ואת מחנהו ותאמר כן: אתם המלאכים הסובבים ומשוטטים בעולם הסבו את כל בני המדינה הזאת גדולים וקטנים זקנים ובחורים דלים ונכבדים ותהא עליהם יראתי ואימתי כאימת הארי על כל הבהמות וכמו שהלב הזה הוא אילם ואני מדבר כך יהו כולם נשמעים אלי ולא יוכלו לדבר כנגדי מן כל בני אדם וחוה. וטמון הלב באמצע המדינה והסתר פניך שלשה ימים ולאחר שלשה ימים תראה במדינה תן תחת כפות רגליך מן דם האריה.

אם בקשתה לאסר לב אשה גדולה או עשירה אליך קח מזיעת פניך בכלי זכוכית חדש וכתוב עליו על טס קסיטרון שם השוטר ושמות המלאכים והשלך לתוכו ואמור כך על זיעת פניך: משביע אני עליכם מלאכי חן ומלאכי מדע שתהפכו את לב פלונית בת פלונית ולא תעשה דבר בלעדי ויהא לבה עם לבי לאהבה. וקח צלוחית חדשה וטמניה במקום ביאתה ויציאתה. וכאשר תשוב אשה

137 וקטנים וכו׳. בכת״י מקוטע בראש ע״ב כחמש שורות, והשלמתי בסגנון הספר, לפי התרגום הערבי ועפ״י כת״י ס, שהוא תרגום מוחזר מלטינית לעברית מאוחרת.

143 אם בקשתה וכו׳. רזיאל דף מא ע״א (=ד); ספר המלבוש, כת״י קויפמן מס. 245 (=ל); ספר הקמיעות, כת״י הסמינר, מס. 0940, דף צג ע״ב (=ה1).

144 קסיטרון. בדיל. בל״י κασσιτέρινος, κασσίτερος. ראה במבוא, עמ׳ 3.

147—148 וקח צלוחית וכו׳. מקומה של שורה זו נראה לי מתאים יותר אחרי תיבת ״ולעלם״ בשו׳ 150.

על עוללי בטנה כן תשוב אלי לאהבתי פלוניתא דא מן יומא דנן ולעלם. וזה יכתוב במלאת הירח.

מחנה ה

אלה שמות המלאכים המשרתים במחנה החמשית את אסימור: בתואר שכינתתך אדומא תקו מקפא להבא עלי עזי שכניאל כנור בנש קרבא סרך חלשיאל הרמנע עבר הוד מלכיה פרעתוף אדעת קוף מנמלך דינמור אלפנטוס דידריוך כלנה נינחיא דצנחיא מלגדם דימהן ליברנך תתקהה אפניאל זביטור דכנסור רמגדל להתקוף עלי גדגדל פרוץ מסרוץ כדיר מוס דיקנא נשר תוב דרומיאל דיראז דמולא דידיאל טעי כרם אתר עקב הונמורא אנקיו גזריאל צביאל צביודע ייקר אדות רגביאל.

אלה המלאכים הנשמעים בלילה לדבר עם הירח ועם הכוכבים ולשאול באוב ולדבר עם הרוחות. אם תבקש לדבר עם הירח ועם הכוכבים על עסק כל דבר קח שכוי לבן וקמח סלת ושחוט את הסכוי לתוך מים חיים. ובדם ובמים גבל את הסלת ועשה ג׳ עוגות ותנם בשמש וכתוב עליהם בדם שם המחנה החמישית ושם השוטר ותנם שלשתן עלי שלחן עץ הדס ואמור נגד הירח או נגד הכוכבים ואמור: משביע אני עליכם שתקריבו מזל פלוני וכוכבו לכוכב פלו׳ ומזלו להיות אהבתו קשורה בלב פלו׳ בן פלו׳ ואמור תנו אש מאשכם בלב פלו׳ זה או פלונית דא ותעזוב בית אביה ואמה באהבת פלוני זה בן פלונית. וקח שני העוגות ותנם עם השכוי בצלוחית חדשה

150 במלאת הירח. השוה להלן, רקיע ב, שו׳ 47—48.

152 בתואר וכו׳. מספר מלאכי המחנה החמשית הוא 62. וכן בסודי רזיא שם: תחת שוטר החמישי ס״ב שרים מלאכים. אבל בספר רזיאל, דף טז סע״א, בשתבש: כ״ב.

161 קח שכוי וכו׳. בכת״י הסמינר בניו־יורק, מספר 5, ספר אמתחת בנימין, דף קמה ע״ב, הובא העניין בשינויים, ונראה שמתרגם שם מלטינית.

163 בדם. בתרגום הערבי: באל חבר (= בדיו).

— המחנה החמישית וכו׳. מכאן ואילך עפ״י נוסחאות כת״י א.

164 ואמור. אולי צ״ל: ועמוד.

168 בן פלונית. התרגום הערבי מוסיף: ולא יכון להא סביל אן תאכול ולא תשרב ולא תנאם ולא תסתקיר חתא תנבלא אילא מוראד פולאן אבן פולאנה (= ולא תהא לה אפשרות שתאכל ולא תשתה ולא תישן ולא תשקוט עד שתגיע לרצונו של פלוני בן פלונית).

וחתום פיה בשעוה וטמון הצלוחית במקום שאין השמש עליו. ואם לגמילות חסדים עוגה הנשארת קח אותה ופתת אותה ותן לתוך יין ישן בכוס שלזכוכית ואמור שמות המלאכים לפני הירח והכוכבים ואמור כן: משביע אני עליכם שתתנו חן וחסד ורחמים על פלוני מזיו חן וחסד ורחמים של פניכם אני פלו׳ בן פלו׳ ואמצא חן וחסד ורחמים וכבוד בעיני כל אדם. ונשב לרוח ורחוץ פניך כל שחר ט׳ ימים עם היין ועם העוגה המפתת בו.

ואם תרצה לשאול באוב עמוד כנגד קבר וזכור שמות מלאכי מחנה החמישית ובידך שמן ודבש בלולים ביחד בפיאלי זכוכית חדשה ואמור כן: משביע אני עליך רוח קריפורייא החונה בין הקברות על עצמות המתים שתקבל מידי מנחה הזאת ותעשה רצוני ותביא לי לפלוני בן פלו׳ שהוא מת ותעמיד אותו וידבר עמי בלי פחד ויגד לי דברי אמת בלי כחד ולא אפחד ממנו ויאמר לי שאלתי שאני

נוסחא מעין זו נמצאת בהרבה קמיעות והשבעות ״לאהבה״, כן בפפירוסים הדמוטיים D.M.P. עמודה xxii שו׳ 40 (עמ׳ 143), וכן בפפירוסים היוונים, כגון P.G.M. ח״א עמ׳ 84 ועמ׳ 122, ח״ב עמ׳ 144. ובח״ג עמ׳ 2: ולא תאכל ולא תשתה ותשכח אביה ואמה ואחיה ובעלה. ומתמיה למצוא מעין נוסחא זו על שכחת הבעל גם בספר קמיעות עברי, באמתחת בנימין כת״י הנ״ל, דף קמד ע״ב: ותביאו לי את פ׳ב׳פ׳ מד׳ רוחות העולם ולא תתנו לו(!) רשות לא לישן ולא לעמוד לא לאכול ולא לשתות... ולא להכיר לכל אדם לא לאב לא לאם... ולא לבעל...

169 במקום שאין השמש עליו. וכן להלן רקיע ב שו׳ 173: ״ושמש לא יראה״, ורקיע ה שו׳ 31: ״ושמש לא יראהו״. כי כל קסם הרואה פני השמש בטל כוחו. וכן P.G.M. ח״ב עמ׳ 40 שו׳ 915: καὶ ἡλίῳ μὴ δείξῃς.

174 ורחוץ פניך וכו׳. אותה סגולה לנשיאת חן גם בפפירוסים הדמוטיים D.M.P., עמודה XI, שו׳ 24 ואילך (עמ׳ 87).

174—175 ט׳ ימים. מספר תשעה (היינו שלש פעמים שלשה) מופיע הרבה בספרות המאגית בצד המספר שבעה.

176 ואם תרצה לשאול באוב. הובא בשינויים בספר קמיעות כת״י שוקן מס. 103, דף ס ע״ב: לשאול באוב קח שמן ובלול בכוס זכוכית חדש וענף עץ עבות ועמוד נגד קבר ואמור בשם השוטר אסימור ומשרתיו בתואר משביע אני עליך וכו׳ (עח״נ בציון ה1).

— עמוד כנגד קבר. בהשגת הראב״ד לרמב״ם הלכות ע״ז פ״ו ה״א: בבית הקברות עושה כן. ובכסף משנה שם: ואיני יודע מהיכן למד הראב״ד כן. ועיין מגדל עוז שם.

178 קריפורייא. κριοφόρος, נושא האיל, כנוי להרמס (מפי הפרופ׳ מורטון סמית).

181 בלי כחד. גם בפפירוסים המאגיים משביע את הדימונים לבוא להגיד לו דבר אמת

שריד מהגניזה באוקספורד MS. Heb. d. 62/50
(מן רקיע א שו׳ 114 ואילך)

אם בקשתה להפך אהבת איש לב אשה
לינשא איש [illegible] ליקח אשה עשירה קח [illegible] נחושת
וחקוק עליהם שמות המלאכים האלה משני עבריהם
[illegible] ושים האשה ואמר כך מבקש אני מכם
המלאכים המושלים במעלות בני אדם וחוה שתעשו רצוני
והקדימו מזלו [illegible] לאשה פב׳פ וישא בעיניה חן וחסד
ואל תתני רשות להיות לאדם חוץ ממנו ותן אחד בכבשן
של איש ואחד במקוה המים שלה ועשה כן בעשרים
ח[illegible]שעה לחדש כלות הירח והזהר והשמר מאשה נ׳
ימים ומיין ומכל בשר על מעלות השלישית
עומדים אלה יהואל רקהו אליאל מרכיאל עלי כפמם
עמכח אליעור זבליאל כמשיאל אודיאל יעיאל
רפפיאל פספיאל ז׳ אלה מעמדם במעלות
השלישית כי מיבדם להגיש ולהרעיש את לב בני
ארם ולהפר ישתם ולבטל מחשבתם ויראה להם
ובפחד מהלכים ומרחב טעם ויקישים למאד וגבורים
בוהל ופחד בעיניהם יריעה מאח[illegible]ם ויוצאים ומרעש
מהלכם ומרעישים וקולם כקול רעם ובידם מעלות של
אש ופניהם כזיקי האש ואש יוצא מעיניהם וכלם עומדים
לבטל ולהפר אם בקשתה לבטל מעך
עינת איש גדול או מחשבת שר הצבא או עצת יורדי
מלחמה או כל [illegible] ומחשבות רעות [illegible] הליך
במלאת הירח [illegible] איסטי[illegible] חד[illegible] ועמוד
הירח ודבר [illegible] המלאכים הכתובים בלבנה
העומדים בב׳ [illegible] את מחשבת [illegible]
ואת [illegible] לב ואת מזמתו ויאלם פיו [illegible] רעתו

שריד מהגניזה בלנינגרד, אוסף אנטונין מספר 238
(מן רקיע ב שו׳ 30 ואילך)

צריך ממנו. ויעמוד מיד ואם לא שוב והשביע פעם אחרת עד שלשה פעמים. וכשיצא הניח לפניו הפיאלי ואחר כך דבר את דבריך ויהיה בידך שרביט של הדס. ואם בקשת להתירו הכהו ג' שביטים עם ההדס ושפוך השמן והדבש ושבור הכוס והשלך ההדס מידך ושוב לביתך בדרך אחרת.

ואם תרצה לדבר עם הרוחות צא למקום ההרוגים וקרא שם אובנית רונית, משביע אני עליכם בשם המלאכים המשרתים במחנה החמישית ובשם השוטר שעליהם שהוא אסימור שתשמעוני בעת הזאת ותשלחו לי את רוח חגרגירות ותלך בחפצי לכל אשר אשלחה ותהיי שומעת לי בכל דבר עד זמן כך וכך. אם ראית נגדך עמוד עשן דבר דבריך ושלח לכל חפץ שתרצה.

מחנה ו אלה שמות המלאכים המשרתים במחנה הששית את פסכר:
אזיאל ארביאל טריפון פוכבוס פסתמר ליניאל קרונידן שוכדון

"בלי כחד", ἀψεύστως, ראה לדוגמא .P.G.M ח"א, עמ' 108 שו' 1034, וביחוד מצוי בפפירוס הדימוטי .D.M.P, כגון עמודה IV שו' 3, ועוד כ"פ.

184—183 ויהיה בידך שרביט של הדס. השוה רמב"ם, הלכות עבודת כוכבים פ"ו ה"א: כיצד הוא מעשה האוב... ואוחז שרביט של הדס בידו. ומסתבר שהרמב"ם קיבל פרט זה מחיבורנו. ועל החזקת שרביט של הדס בשעת פעולות מאגיות ראה גודאנף .Jewish Sym ח"ב עמ' 174.

184 שביטים = שבטים, מלקות.

187 לדבר עם הרוחות צא למקום ההרוגים וכו'. השוה .D.M.P עמודה IX, שו' 24 ואילך (עמ' 73). ועיין .P.G.M ח"א עמ' 132 שו' 1950; עמ' 140 שו' 2210; עמ' 192 שו' 332 ובכ"מ, על הרוגים ושימושם במאגיה.

188—187 אובנית רונית. עח"נ. ובכ"י ס הרכיב את הנוסחא העברית עם הלטינית, אבל בכת"י הלטיני שבלייפציג: רוננית כוננית. ונראה שהשם העיקרי הוא כוננית, שכן מצאתי בשריד מספר קמיעות בגניזה, כת"י קמברידג' T–S N.S. 321/96, בזה הלשון: ומה קלה... [לא] קל ארעא דזעית וקל עמודי שמיא אתפרקו אלא קלה דכוננית כוננות כד נחתית מן שמי מרומא לקלקלה לסתמה ולטמטמה לביהי ועייניהי ומאתים וארבעים ושמונה איברים...

188 משביע אני עליכם. בתרגום הערבי השבעת הרוח היא בלשון יחיד.

193 אלה שמות וכו'. מכאן עד שו' 208 הובא בספר רזיאל, דף לד סע"ב — לה רע"א (= ד), ופעם שניה בין הקמיעות שבסוף ספר רזיאל, דף מא ע"א (= ד2).

194 אזיאל וכו'. מספר מלאכי המחנה הששית הוא 37. וכן בסודי רזיא שם: תחת השוטר הששי ל"ז שרים מלאכים. וכן בספר רזיאל, דף טז רע"ב.

סלבידם עמיאל עוזיאל פניאל תרמיאל חממיאל צרמיאל נימנוס נודניא באריבא זוננום חסטואל סדריאל הופניאון קדמיאל כפנייא ארמיאל עדמון הרמור צפליאל ספריאל קחניאל שבכיריא ארמוניס טופומוס פצציאל חטפיאל פרסומון נחליאל.

אלה הם מלאכי הגבורה האזורים כח וחיל לרוץ ממקום למקום ולעוף בכל פנות העולם להביא לאדם בורח ועבד שברח או גנב שברח. קח ארבעה טסי נחשת וכתוב על כל אחד ואחד מהם שם האיש ושם אמו ושם השוטר פסכר ושם המלאכים המשרתים אותו ואמור: מוסר אני לכם מלאכי הגבורה שתאחזו את פלו׳ בן פלו׳ בכל מקום שילך ובכל מקום שהוא יושב, אם בעיר אם במדינה אם בים אם ביבשה אם במאכל אם במשתה, ותעיפו אותו כעוף המתעופף ותביאו אותו בלא רצונו ואל תעזבוהו להתמהמה רגע אחד לא ביום ולא בלילה. וקח ארבעה טסי נחשת וטמנם בד׳ רוחות העולם אם בעיר אם במדינה.

מחנה ז

אלה הם המלאכים המשרתים במחנה השביעית את בואל:

נוהריאל דבבאל דימתמר דבאל מחשין אאור דיאם בביתאל סרורא אהגייה פרופיאל מכסיאל עלזיאל תכורכס קרומיאל רמיאל לחסון סלחיאל אחיאל אכר אובר סרוגיאל ידואל שמשיאל שפטיאל רחביא אחמודא מרמרין אנוך אלפרט אומיגרא קרוכנס סרפיאל

199 אלה הם וכו׳. מכאן ואילך, עד רקיע שלישי שו׳ 31, הועתק בספר קמיעות הנמצא בבית המדרש לרבנים בניו־יורק, מס. 2272, מדף מז ע״ב עד דף נה סע״א (וציינתיו בח״נ בציון ה).

204 בכל מקום וכו׳. נמצא בתרגום ערבי בכת״י T–S N.S. 298/72, שני דפים קרועים בראשיהם ודפים חסירים ביניהם.

209 אלה הם המלאכים וכו׳. מכאן ואילך הובא הרבה חומר לסירוגין בספר מפתח שלמה, מהדורת גולאנץ, אוקספורד 1914, מדף מט ע״ב עד דף נב ע״ב, וציינתיו בח״נ בסימן ח. את השמות קבעתי בפנים עפ״י נוסח התרגום הערבי.

210 נוהריאל וכו׳. מספר המלאכים המנויים כאן הוא 44. אבל בסודי רזיא ובספר רזיאל טז רע״ב: תחת השוטר השביעי מ״ו.

גדריאל ארדודא פורטניאל אגמיאל רהטיאל דיתרון חזאל פתואל גלגלא דמנצר זזיאל.

אלה הם שמות המלאכים העומדים על החלום להחכים את כל הקרב אליהם בטהרה מה החלום ומה פתרונו.

אם יקראך המלך או ראש העיר או שליט או חברך ובקשתה להודיעו מחכמתך דבר לפניו אני אודיעך מה בלבך עלי ומה חשבתה עלי ומה אתה חפץ לעשות ומה פתרון חלומך תן לי זמן שלשה ימים ואודיעך כל שבליבך. וצא ביום הראשון על שפת הים או על שפת הנהר בשלש שעות בלילה והיה עטוף אסטולי חדשה ולא תאכל כל דקה ולא כל מוציא דם ולא תשתה יין וקח מור ולבונה זכה ותן על גחלי אש בכלי חרש חדש ותן פניך על המים ותזכיר שם השוטר עם שם מלאכי המחנה ג׳ פעמים ואתה רואה בעמוד אש בין השמים והארץ ואמור כן: משביע אני עליך במי שמדד בשעלו מים וגער במים ונסו מפניו ועשה רוחות פורחות באויר משרתי פניו אש לוהט וגער בים ויבשהו ונהרות ישים למדבר בשמו ובאותותיו אני משביע עליך ובשם ז׳ מלאכי מחנה השביעית המשרתים את בואל שתודיעני מה בלב פלו׳ בן פלו׳ ומה חפצו ומה פתרון חלומו ומה מחשבתו. וכן בלילה השנית והשלישית. ותראה שיתגלה לך עמוד אש וענן

214 רהטיאל וכו׳. מכאן ואילך נמנו שמות המלאכים בכת״י T–S N.S. 89/11, הוא דף מספר) שמות, המונה שמות המלאכים בכל מחנות הרקיעים עפ״י ספר הרזים.

216 להחכים = להודיע, כלשון בני א״י.

219 דבר לפניו = אמור לו, וכן מתרגם הערבי.

— מה בלבך וכו׳. השוה .P.G.M ח״א, עמ׳ 10 שו׳ 175.

222 אסטולי. בל״י στολή ἡ, מעיל, בגד עליון, וכן להלן רקיע שני, שו׳ 48.

223 דקה. בני מעים, משנה חולין ג, א–ג: נקבו הדקין. ואולי צ״ל דגה. והרבה מצויות אזהרות על אכילת דגים בספרות המאגית, וראה במבוא עמ׳ 9 הערה 39.

226 במי שמדד בשעלו מים. ישעיה מ, יב.

227 משרתי פניו. אש לוהט. עדה״כ תהלים קד, ד.

228 וגער בים ויבשהו. נחום א, ד.

— ונהרות ישים למדבר. תהלים קז, לג.

229 ז׳ מלאכי מחנה השביעית. אות ז׳ מיותרת.

עליה כדמות איש. שאלהו ויגד לך כל מה שאתה מבקש. ואם בקשתה להתירו השלך מן המים לשמים ג׳ פעמים מן הים או מן הנהר אשר אתה עומד עליו ואמור תחת לשונך: אורודי גריבאל פוטמוס סרגרי טליגוס אספדופורוס התרתי התרתי השקע ושוב לדרכך. ואמור כן ז׳ פעמים. וכל דבר עשה בטהרה ותצליה. אלה הם שמות ז׳ רוחות המשרתים ברקיע הנקרא שמים. שלום.

233—232 ואם בקשתה להתירו וכו׳. נוסחאות של התרה, בל״י ἀπόλυσις, מעין זה שלפנינו כאן, מצויות בקמיעות היווניות, ראה לדוגמא .P.G.M ח״א, עמ׳ 42, 108, 182, ועוד כ״פ. וברגיל הן פותחות בשורת תארים וקילוסים. וראה להלן, רקיע ד, שו׳ 70.

234 אורודי וכו׳. אעתיק את התיבות הזרות בטרנסקריפציה יוונית, לפי הצעת פרופ׳ מורטון סמית: ἀόρατε κύριε βουήλ, ποτ’ ἡμᾶς ἄρκιε, τελικός ἀσπιδηφόρος ובתרגום עברי: האדון בואל הבלתי נראה! הוא לנו למחסה, נושא־המגן המושלם. הנני להודות לפרופ׳ סמית, וכן למר James Coulter מאוניברסיטת קולומביה, על עזרתם בפיענוח התיבות היווניות. את הקריאה ὁ κύριος βουήλ, אדון בואל, מצאתי גם בפפירוסים המאגיים, ראה .P.G.M ח״א, עמ׳ 106 שו׳ 972. וביחוד מצוי השם בואל בפפירוסים הדמוטיים שממלא שם תפקיד חשוב מאד, בדומה למה שמתואר כאן, ואף שם מבקשהו לבוא לפניו לגלות לו דברים כמוסים, ראה בספרו של גריפית .D.M.P, עמודה V שו׳ 19, ועמודה VII שו׳ 814, ועוד בכ״מ.

237 ז׳ רוחות. ב״ל: ז׳ מחנות. וכן ע. ובכת״י אדלר 2673, דף 23, מעתיק בשיבוש: אלו הם שבע מעלות הרקיע. עיי״ש.

[הרקיע השני]

והרקיע השני הנקרא שמי שמים בו כפור וקטור ואוצרי שלג ואוצרי ברד ומלאכי אש ומלאכי זיע ורוחות אימה ורוחות יראה. והרקיע מלא פחד כי בתוכו מלאכים לאין חקר עשויים צבאות ועליהם שרים ושוטרים. וברקיע שנים עשר מעלות ובכל מעלה ומעלה עומדים מלאכים בכבודם ועליהם גבוה מעל גבוה ונשמעים למעשה בני אדם לכל הקרב אליהם בטהרה. ואם בקשת לשאול דבר מכל העומדים במעלות הרקיע השני, נקה עצמך שלשה שבועים ימים מכל פרי דקה ומכל מיני דקה וגסה ומיין וממיני דגים ומכל מוציאי דם ואל תקרב אל אשה בטומאתה ועל כל נפשות מת לא תבא ואל תקרב אל צרוע ואל זב והשמר מקרי ומשכבת זרע ונצור פיך מכל דבר רע ומכל חטא וקדש עצמך מכל חטא.

מעלה א על מעלה ראשונה עומדים אלה: אחמריאל הדריאל רציאל

1 והרקיע השני וכו׳. בכת״י אדלר 2673 דף 23 הובא עד שו׳ 25 בצורה משובשת, ולא ציינתי גירסאותיו בח״נ. תאור שני הרקיעים הראשונים בא כפול בכת״י אבספ, וציינתי ח״נ של הכפולה בציון א1 ב1 ס1 פ1. ובספר סודי רזיא לבעל הרוקח, כת״י אוקספורד 1572 (= ר), וכן בכת״י פאריס 850, בא באות ט תמצית של י״ב מעלות הרקיע השני, ומונה מספר למלאכי כל מעלה ומעלה ומציין את פעולותיהם, אבל משמיט שמות המלאכים ואת החלקים השימושיים. ממנו העתיק ספר רזיאל דף יז ע״א (= ד) וילקוט ראובני, פרשת בראשית (= ילק״ר). ואילו בספר הקמיעות מפתח שלמה (= ח), מהדורת גולאנץ, מדף מט ע״ב, מציע מכל מעלות הרקיע השני דוקא את שמות המלאכים ואת העניינים השימושיים, ומשמיט את תיאורי הרקיעים והמעלות.

8 פרי דקה. אולי צ״ל: פרי דקל, עח״נ. והטעם משום שמשלשלים את המעים (עיין כתובות י׳, ב).

— מיני דקה וגסה וכו׳. וממיני דגים. נ״ל שצ״ל: מעי דקה וגסה וכו׳ וממעי דגים. עח״נ.

9 ואל תקרב אל אשה בטומאתה. עדה״כ יחזקאל יח, ו.

— ועל כל נפשות מת וגו׳. ויקרא כא, יא.

12 אחמריאל וכו׳. בספר סודי רזיא וכן בספר רזיאל שם: על מעלה הראשונה ט׳ שרים ושוטרים. ובכת״י T–S N. S. 89/11 (= ש), נמנו כל התשעה, אלא שמטושטש שם, ובנוסחאות כת״י א נשמטו שלשה שמות. והשלמתים עפ״י כת״י החש.

הסעיאל דמימיאל זבדיאל רנזיאל ענשאל כטבראל. אלה מעמדם מעלה ראשונה. עומדים באימה עטופים חימה אזורים יראה סבובים רעדה כסותם כתבנית אש פניהם כמראה ברק ופיהם לא ידום מדברים רבים וקולם לא ישמע כי מלאכתם לשתיק ולבעית ולבהיל את כל העומד כנגד מי שיקרא אליהם בטהרה. ואם בקשת לשתיק עם רב ועצום או שליט או שופט או בני העיר או בני המדינה, קח מלא ידך אפר מתחת פאת צלם ואמור עליו למפרע ז׳ פעמים את שמות המלאכים הכתובים למעלה על מעלה הראשונה ואמור: מבקש אני מכם מלאכי דממה שתדמימו את כל פה ולב כל מקום זה מבני אדם וחוה העומדים לי לשום דבר רע ויצאו מפיהם טובות עלי ואצדק במשפטי ואל תתנו רשות לכל פה לדבר עלי רעה. וזרוק את האפר בין בעיר ובין במדינה בין לפני השליט ובין לפני השופט ותצדק.

מעלה ב

על מעלה השנייה עומדים אלה: עזיאל חנאל פצציאל ישעיאל דלקיאל ארפדא מראות ריפיפיס אמניאל נחמיאל פרזירום ענבאל. אלה מעמדם במעלה השנייה. עומדים בכח ממולאים חיל סבובים אהבה ונגדם אש בוערת ורצים ומקריבים מזלות בני אדם אלה לאלה לאהבה. אם בקשתה לתת אהבת איש בלב אשה או לעשות איש רש לוקח אשה עשירה, קח שני טסי נחושת וכתוב עליהם שמות המלאכים האלה משני עבריהם ושם האיש ושם האשה ואמור כך: מבקש אני מכם המלאכים המושלים במזלות בני אדם וחוה שתעשו רצוני ותקריבו מזל פ׳ב׳פ׳ לאשה פ׳ב׳פ׳ וישא בעיניה חן וחסד ואל תתנו לה רשות להיות לאדם חוץ ממנו. ותן אחד בכבשן שלאש

13 הסעיאל דמימיאל. מלשון הס ודממה, כי מלאכתם להשתיק, שו׳ 16, ולכן נקראו "מלאכי דממה", שו׳ 21.

26 עזיאל וכו׳. בספר סודי רזיא וברזיאל שם: על מעלה שנייה עומדים י״א שרים. אבל לפנינו מספרם י״ב.

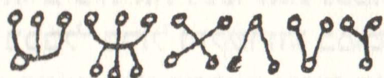
30 אם בקשתה וכו׳. מכאן עד שו׳ 75 הפנים עפ״י כת״י לנינגרד, אנטונין 238 (=ג).

33 מבקש אני מכם וכו׳. הועתק בספר סגולות וקמיעות כת״י הנמצא ברשותי. ובטעות קישר שם את מלאכי המעלה השלישית לענין אהבה.

ואחד במקוה המים שלה. ועשה כן בעשרים ותשעה לחדש בכלות הירח והזהר והשמר מאשה ג׳ ימים ומיין ומכל בשר.

מעלה ג על מעלה השלישית עומדים אלה: יהואל דעיהו אליאל ברכיאל עליספום פנימור אלעזר גבליאל כמשיאל אודהאל יעצאל רפפיאל פספיאל. אלה מעמדם במעלה השלישית כי מעמדם להגעיש ולהרעיש את לב בני אדם ולהפר עצתם ולבטל מחשבותם ויראה להם ובפחד מהלכים ומראם בזעף וקשים למאד וגבורים בחיל ופחד לפניהם ורעדה מאחריהם ושואגים ומרעדים מהלכים ומרעשים וקולם כקול רעם ובידם מקלות של אש ופניהם כזיקי אש ואש יוצא מעיניהם וכלם נכונים לבטל ולהפר. אם בקשתה לבטל ממך עצת איש גדול או מחשבת שר הצבא או עצת יורדי מלחמה או כל עצה רעה ומחשבות רעות, צא בחצי הלילה כמלאת הירח יחיד וטהור ועטוף אסטולי חדשה ועמוד תחת הירח ודבר

38 יהואל וכו׳. נמנו כאן י״ד מלאכים, וכן ניתן מספרם בסודי רזיא ובס׳ רזיאל שם.
40 פספיאל. בכת״י ח באים כאן סימנים אלה:

ובכת״י ש:

ומעין אלה בתרגום הלטיני כת״י לייפציג. וכן בכת״י ס בכותרת: ״ואלו הם הקאטיר הרודפים להם״. וממה שמסיים להלן שו׳ 54—55: וכתוב המלאכים והכרקטירים וכו׳, מוכח שהיו לפנינו, ונשמטו ברוב הנוסחאות. וראה גם להלן בהערות לשו׳ 91. סימנים אלה נקראו ״כרקטירים״ או ״כלקטירים״ (עח״נ לשו׳ 55 ולשו׳ 100), הם ״אותיות״ וציורים סימבוליים, בל״י χαρακτῆρες. סימנים כאלה מצויים לרוב בקמיעות יווניות ויהודיות, ראה למעלה במבוא עמ׳ 4.
48 יחיד. עח״נ. וב״ל שצ״ל: יחף.

שמות המלאכים הכתובים למעלה העומדים במעלה השלישית בשמי השמים עשרים ואחת פעמים ואמור ירח ירח הירח קרב דברי לפני המלאכים העומדים במעלה השלישית בטלו מני את מחשבת פ׳ב׳פ׳ ואת עצת לבו ואת מזמתו ויאלם פיו ממני ותאבד דעתו ותופר עצתו ויושם לבו ובכל עת שיראני ימלא עלי אהבה ויהפך לי לאוהב וכל שנאה לא יזכור לי ואמצא חן וחסד בעיניו. וכתוב המלאכים והכרקטירים האלה בטס שלכסף ותנם על לוח לבך וכל ימים שהוא עליך תצליח.

מעלה ד על מעלה הרביעית עומדים אלה: צגריאל מלכיאל אונביב פגריאל ענניאל כלנמייא אומיאל מפנור כוזיבא אלפיאל פריביאל צעקמיה כדומיאל אשמדע הודיה יחזיאל. אלה מעמדם במעלה הרביעית. חגורים סערה וקול צעדם כקול נחשת עפים ממזרח ופונים ממערב לפילון, קלים כברק ואש סביבותם. מפרידים שינה מבני אדם ויש בהם להטיב ולהרע. אם בקשת לשום אויבך מטורף בשינה קח ראש כלב שחור שלא ראה אור מימיו וקח ציץ פסוכרופורון וכתוב עליו אלה המלאכים ואמור כך: מוסר אני לכם מלאכי רוגז העומדים במעלה הרביעית את נפשו ואת נשמתו ואת רוחו שלפ׳ ב׳ פל׳ שתאסרוהו בכבלי ברזל ותקשרוהו במוטות נחשת ואל תתנו לעפעפיו שינה ולא תנומה ולא תרדמה ויהיה בוכה וצועק כיולדה ואל תתנו רשות לבן אדם להתירו. וכתוב כן ותן לתוך פה ראש

55 והכרקטירים. ראה הערה לשו׳ 40.

57 על מעלה הרביעית וכו׳. מכאן עד שו׳ 70 הועתק בשינוי סדר הקטעים בכת״י אוקספורד 2138 דף 165 ע״א (=ת).

— צגריאל וכו׳. מספר המלאכים טז. וכן ניתן מספרם בסודי רזיא ובס׳ רזיאל.

62 לשום אויבך מטורף בשינה וכו׳. מעין זה .P.G.M ח״א, עמ׳ 166, משו׳ 2943 ואילך: לגזול שינה וכו׳, לעשות ראש כלב משעוה, להכניס בו עיני עטלף, וכו׳ לחתום אותם בטבעת שיש עליה צורת קרוקודילים, ולהטמינם בפרשת דרכים...

61 לפילון. בל״י πυλών, שער.

63 פסוכרופורון. בל״י τό ψυχροφόρον, צנור המביא מים קרים, והשתמשו בו בעניינים מאגיים, השווה .P.G.M ח״ב, עמ׳ 18 שו׳ 397. וראה במבוא, עמ׳ 3.

68 ותן לתוך פה וכו׳. מעין זה בספרות המאגית, לשים חומר מאגי בפי כלב מת, ראה

שלכלב ותן שעוה על פיו וחתום בטבעת שיש עליה ארי ולך וטמניהו אחר ביתו או במקום שהוא יוצא ובא בו. אם בקשתה להתירו העלהו ממקום שהוא טמון שם והסר חותמו והוציא הכתב והשליכהו באש ומיד הוא ישן. ועשה בענווה ותצליח.

מעלה ה על מעלה החמישית עומדים אלה: קונאקריאל פתוניאל נקריאל איאל יאבותיאו בבסקאו בכפי מבום סכתבאו אמריאל יאלאל מכסאבו. אלה הם העומדים במעלה החמישית. אחוזים צנה ורומח וכובע נחשת בראשיהם ושריון קשקשים לבושם, מימינם ומשמאלם כאבני ברד רעדה בריצתם ועל נהרי אש מהלכים אוחזים בלפידים וממהרים להשיב מענה ופיהם לא ידום משאג ונשמתן כאש בוערת ואשם מלהטת ומרוח אפם תבער אש כי כל מעשיהם באוצרי אש כי מאש יצאו ובאש מעמדם. ואם בקשת להרתיח כירה בקור, קח פול שלגפרית שיש בו כ׳ז׳ שקלים וחלקהו למספר שלבתי האש שלכירה ועל כל אחד ואחד כתוב בעשש נחשת את שמות המלאכים העומדים במעלה החמישית ואמור: משביע אני עליכם מלאכי אש ומלאכי שלהבת במלך שהוא אש אוכלה שתעמדו עמי

P.G.M. ח״ב עמ׳ 175 שו׳ 370, או לשים טבלא של עופרת בתוך קיבת צפרדע ולתפור את הצפרדע במחט ברונזה... ראה P.G.M. ח״ב, עמ׳ 170, משו׳ 232.

73 קונאקריאל וכו׳. כאן במנו 12 שמות. וכן נקבע מספרם בסודי רזיא ובס׳ רזיאל שם.

75—76 אחוזים צנה ורומח. עדה״כ דהי״ב כה, ה.

75 צנה וכו׳. מכאן עד שו׳ 100 הפנים עפ״י א.

76 וכובע נחשת וכו׳ לבושם. עדה״כ ש״א יז, ה.

80—81 כירה בקור. עח״נ. והגהתי מסברא. וכן משמע מכת״י ס, המתרגם כאן מלטינית: ואם תבקש ארמארי או לחמם התנורים או במקום שיהיה שם מטבע או קרירה או אולה...

81 פול. נ״ל: בול, עח״נ, דוגמת בול של מלח, שבת סז ע״ב וסוכה מח ע״ב.

82 בעשש נחשת. עשש הוא גוש של מתכת, כמו עשת, בתוספתא יומא פ״א: עששית של ברזל, וראה במהדורת הגר״ש ליברמן, בח״נ לשו׳ 97: עששיות. וכן בבבלי יומא לד, ב. אבל בירוש׳ יומא פ״ג ה״ה בדפ״ר עששתות, ובדפוסים מאוחרים עששות. ועיין ב״ר ל, ז, שהיו קשים כעששתות, ובח״נ במהדורת תיאודור: כעששית של ברזל. ועניין הכתיבה בנחשת נמצא בכתבים המאגיים, כגון P.G.M. ח״ב עמ׳ 18 שו׳ 398.

ותסיקו את הכירה שהיא במקום פל׳ ויהיה כל הנכנס לה נבהל מחמתה. ותעשו דוקמא זו ותצליח. וקח את הגפרית והשלך בכל כבשן וכבשן שלה ותהא מלהטת בחזקה. ובכל יום שאתה מבקש להלהיטה כתוב והשלך בתוכה.

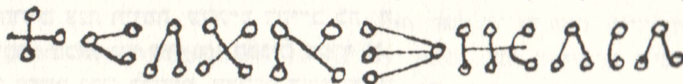
מעלה ו על מעלה הששית עומדים אלה: אביהוד קיטר זלקיאל סתריאל אדרך גחליאל תמכיאל סמכיה רבעיאל יוקמיאל שמיהוד מהריאל דומיאל כרכוס קנז קניאל כנטון. אלה העומדים על מעלה הששית. נוהגים בענוה ופניהם מלאים כבוד לבושיהם לבושי לבנים כמו אור, צגים כאנשי מדות, נוראים כחכמי ישיבה, מושבים בכסאות כבוד, נאמנים על האמת ועומדים על הרפואה. ואם בקשת לרפאת לאדם שלקה ויבש חציו ברוח או בכשפים, קח שמן נרד ודבש שלש מדות ועמוד כנגד השמש כהעלותה וזכור שם האיש ושם אמו ואת שמות המלאכים העומדים במעלה הששית שבעת ימים

85 שהיא במקום פל׳. כן הגהתי עפ״י חס. והגירסא ״כפל״ בכת״י א היא ר״ת שנשתבש, וצ״ל: ב׳ פל׳ = במקום פלוני.

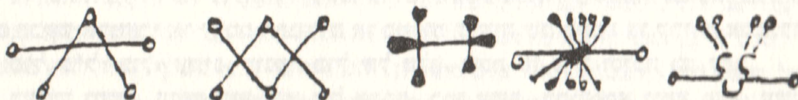
86 דוקמא. בל״י ἡ δοκιμή, פעולה מאגית, המשמשת הוכחה ליכלתך לפעול נפלאות. ראה להלן רקיע ג, שו׳ 47: אם בקשתה להראות דוקמי וכו׳. ועל פעולותיהם של המאגיים בחש כבר דיברו קדמונים, עיין היפוליטוס Refutation of all heresies, ספר ד פרק לג.

89 על מעלה הששית וכו׳. מכאן עד שו׳ 94 הובא בספר רזיאל, דף לה ע״א (= ד), והשויתיו עם כת״י רזיאל במוסד הרב קוק ירושלים (ד1). והובא עוד בספר המלבוש, כת״י קויפמן, מס׳ 245 (= ל). מספר המלאכים י״ז, וכן נקבע מספרם בסודי רזיא ובס׳ רזיאל, דף יז ע״א (= $ד_2$). אבל בילקוט ראובני בראשית נשתבש: י״ד.

91 כנטון. ח מוסיף כאן שורת ״כרקטירים״ אלה:

ובכת״י ס: ואלו הם הקראטירי שלהם:

ובנוסחא הלטינית כת״י לייפציג הוסיף כפלים. וברור שבנוסחא המקורית היו כאן כרקטירים = כלקטירים כאלה, שכן הם נזכרו בפירוש בסמוך בשו׳ 100.

95 ויבש חציו. שיתוק חצי הגוף. ותרגם מיוונית את המונח ἡμίξηρος (הערת הפרופ׳ ליברמן).

ג׳ פעמים ביום, וביום השביעי קחנו והעמידנו ערום כנגד השמש וסוך על כל בשרו שמן והעשן לפני השמש מור ולבונה וראשי בשמים. ועוד כתוב מלאכי הכבוד האלה עם הכלקטירים האלה קמיע על טס של כסף ותן בצוארו עם אמינטון ועם קטורת של בשמים. וכתוב כן בעשרים בחודש ותצליח.

מעלה ז על מעלה השביעית עומדין אלה: פתחיה רזיאל אגריאל הגדיאב אדרון כרקטא קטיפור אבריאל שתקיאל עמיאל סיכברדום. אלה העומדים על מעלה שביעית. אפודים כוח גבורתם כאריה חצים דומה לאש וחצים קור כמו מים. עומדים במקומם ומתרופפין מאימתם נפלאים במעשיהם ואין לעמוד על תבניתם באים בקומה וזיקי אור בעפעפיהם, העומדים מתחת להם אינן יכולים להביט במראיהם וגם העומדים ממעל להם נפחדים ממראיהם כי לכל צד פונים וממעל ולארבע רוחות מהלכים. אם בקשת להניס מן העיר כל חיה רעה או ארי או זאב או דוב או נמר או נהר או ים העולה ושטף בבתים, עשה בדמות אחד מהן צלם נחשת, ועשה טס ברזל וכתוב עליו מפנים ומאחור את שמות המלאכים וחגריהו עליו וטמנהו במבוא העיר ויהיו פניו פונות לצפון. אם ים או נהר אתה מבקש לאסור שלא יבוא וישטף עשה צלם שלאבן וכתוב אילו המלאכים בשני טסי נחושת ותן תחת עיקבותיו ועשה מקל שלשיש ותן על כתיפו וידו הימנית אוחזת במקל וידו השמאלית פתוחה ופניו כנגד המים.

98 ערום כנגד השמש. השוה .P.G.M ח״א עמ׳ 76, שו׳ 173, לעניין אחר.

100 מלאכי הכבוד וכו׳. מכאן ואילך הפנים עפ״י T–S K 1/145 (= ג), והקיטוע שבצדדים הושלם עפ״י שאר נוסחאות.

— הכלקטירים. ראה למעלה שו׳ 55 ושו׳ 91.

101 אמינטון. להלן רקיע ה שו׳ 40: עם פרח לבן ועם אמיינטון. בל״י ἀμίαντος, .P.G.M ח״ב, עמ׳ 103 שו׳ 300, והוא אבן אסבסט, ראה עה״ש ערך אמיינטון.

103 פתחיה וכו׳. מספר המלאכים י״א, וכן בסודי רזיא ורזיאל. אבל בילק״ר נשתבש: י״ו.

117 וידו הימנית אוחזת במקל וכו׳. השוה .P.G.M ח״א, עמ׳ 146, שו׳ 2380: עשה פסל אדם שידו הימנית פשוטה ובידו השמאלית תרמיל ומקל. ולעניין צורת מי שיש בידו מקל, ראה משנה ע״ז, פ״ג מ״א; רמב״ם, הלכות ע״ז, פ״ז ה״ו.

מעלה ח

על מעלה השמינית עומדים אלה: אברה ברקיאל אדוניאל עזריאל ברכיאל עמיאל קדשיאל מרגיאל פרואל פניאל מרבניאל מרניסאל שמיאל עמניאל מתנאל הודהוד. אלה הם העומדים על מעלה השמינית. דמותם כחשמל הוד במפעלותם מדברים רעדה ואש במכונם ממולאים פחד מושלים ברוחות המשוטטות בארץ ובמקום שיזכרו לא תוכל להראות שם רוח רעה. אם בקשת לדחות רוח רעה שלא תבוא אל אשה בשעת לידתה ולא תמית את בניה, עד שלא תהרה האשה כתוב את המלאכים האלה בטס שלזהב ותנהו בסילון שלכסף ויהא עליה, ובעת לידתה קח ארבעה טסי כסף וכתוב עליהם את המלאכים ותנם בארבע רוחות הבית וכל רוח לא יעלה.

מעלה ט

על מעלה התשיעית עומדים אלה: גדודיאל סכסיאל תרסוניאל נצחיאל אצדא רבניא חלילאל תוקפיאל סמכיאל פדהאל קרבא ציאל פראל פתחיאל. אלה הם העומדים על מעלה התשיעית. זריזים בחיל טסים באויר, גבורתם חוסן ודמות חרבות בידם, נכונים למלחמת, מחזקים קשת אחוזים כידון מקפצים מאש ולמו סוסי אש ורתם מרכבותם אש ויראה להם לכל אשר יפנו. אם בקשת להשמר מחץ ומחרב ומכל מכה איש היורד למלחמה, קח עלי ער שבעה וכתוב שמות האלה עליהם שנים על כל אחד ואחד מהם ותנם בשמן שלנרדים, וביום שיצא למלחמה יסוך על בשרו

118 אברה וכו׳. נמנו כאן י״ז שמות. אבל בסודי רזיא ורזיאל ניתן מספרם: י״ט שרים.

128 גדודיאל וכו׳. י״ד שרים. וכן בילק״ר ובכת״י שני של סודי רזיא. אבל בסודי רזיא כת״י אוקספורד 1572, וכן בספר רזיאל: י״ט שרים. וט״ס הוא.

130 אלה הם וכו׳. מכאן עד שו׳ 142 נמצא בתרגום ערבי בכת״י T–S ARABIC 43/84.

131 ודמות חרבות. תיבת ״חרבות״ מקוטעת בכ״י ג, עח״נ. ובכת״י ס: ובכל אחד מידיהם ד׳ סכינים.

135 עלי ער. בתרגום הערבי ״ערעאר״, כלומר עץ הערער. אבל בכת״י ס: ״קח שבע׳ עלי אילן ייוניפירו דהיינו אילנות הנושאים פירי״. לקחת כך וכך עלים מעץ פלוני ולכתוב עליהם כך וכך, מצוי בכתבים המאגיים, כגון P.G.M. ח״ב, עמ׳ 152 שו׳ 15. ויותר קרוב לעניננו P.G.M. ח״א, עמ׳ 14 שו׳ 264: קח ענף עץ דפנה בעל שבעה עלים. ומעין זה שם ח״ג, עמ׳ 1 שו׳ 3, ובכ״מ.

ועל חרבו וקשתו וחציו. ועוד כתבם בטס של כסף ותנם בסילון שלנחשת ויקמור על לבו וכל מכה לא תגע בו.

מעלה י על מעלה העשירית עומדים אלה: דכריאל חריאל שבקיאל אתכיאל סמיכאל מרמואל קנאל צפתף יהאל אל צדק אכפף עזמאל מכמיכאל תרכיאל תבגיאל. אלה העומדים על מעלה עשירית. מצווים על האמת ולפניהם המונים המונים מחזיקים בקולמוסי אש וכותבים ספרים ולא מתעכבים ומודיעים זכות לכל הקורא בשמותן לפדות ולהציל ממס ומדין מלכות ומכל משפט מות. ואם בקשתה לפדות אוהבך ממשפט רע ומכל צרה, טהר עצמך מכל טומאה וממשכב אשה ג׳ ימים ועמוד כנגד השמש בצאתה וזכור אלה השמות ואמור: מבקש אני ממך המלאך הגדול הנקרא שמש העולה במעלות הרקיע המביט על בני אדם, שתעשה בקשתי ותביא דברי לפני מלך מלכי המלכים הב״ה שאני מתפלל אליו על עסק פלו׳ בר פלו׳ שהוא בצרה ובמשפט רע ותוציא לו מלפניו דבר טוב ועת רוח ויכלמו מבקשי רעתו ויפדה בלא נזק. ועוד כתוב המלאכים האלה בטס נחשת וטמניהו ברוח מזרח כנגד השמש בעלותו. וכל דבר עשה בטהרה ותצליח.

מעלה יא על מעלה אחת עשרה עומדים אלה: רפדיאל דמואל מארינוס אמינאל צחיאל עקריאל אדניאל רדקיאל שלמיאל אסתטיאל סטאל אגלגלתון ארמות פרחגאל נפפמיות. אלה מעמדם באחת עשרה מעלות. אימה בעמדם המוניה גדולה מעמידים ומושיבים

137 ועל חרבו וכו׳. מכאן עד שו׳ 150 מקוטע בכת״י ג, והשלמתי עפ״י א ושאר נוסחאות.

138 ויקמור. יקשור בחגורה או באבנט, עיין לוי, מלון לתרגומים, ערך קמר.

139 דכריאל וכו׳. קבעתי השמות בפנים עפ״י ע. לפנינו ט״ז שמות, וכן מספרם בילק״ר בראשית, אבל בסודי רזיא ורזיאל: י״ד שרים.

150 בצרה וכו׳. מכאן עד רקיע שלישי שו׳ 2 הפנים עפ״י T–S K 1/145, דף א ע״ב (= ג).

154 על מעלה וכו׳. הובא בספר המלבוש, כת״י קויפמן מס. 245 (= ל). לפנינו ט״ו שמות, אבל בספר רזיאל ביתן מספרם י״ו, ובסודי רזיא: י״ז שרים.

157 המוניה גדולה. נראה שהמוניה היא אסיפה וכינוס המונים. עיין תנחומא בובר,

מחנות משרתים במרום כי על פיהם רצים ושבים מלאכי אש מורידים מגדולה ומעלים לתפארה מעופפים ומתעופפים נמצאים במקומם מפארים לבוראם ומהללים ליוצרם. אם בקשת להעמיד על כנו מלך או שר או שליט או שופט שירד ממקומו, קח שמן ודבש וסולת ותן בפיאלי של זכוכית חדשה. וטהר עצמך מכל טומאה ואל תאכל נבילה ואל תיגע במשכב אשה ימים ז׳ וביום השביעי עמוד תחת הירח בארבעה עשר בו או בט״ו או בי״ו בו, וקח את פיאלי בידך, וכתוב בה מחנה זו שלמעלה והזכיר עליה כנגד הירח שמות המלאכים שבע פעמים ואמור: מפיל אני תחנתי לפניך הירח המהלך ביום ובלילה ומרכבותיך אור ולפניך ולאחריך מלאכי חסד, משביע אני עליך במלך שמוציאך ומביאך כמה שאתה חסר ומתמלא ועומד במקומך כן תעמיד את פ׳ב׳פ׳ במקומו ויהיה נכבד בעיני כל ראיו, וכמו שיש לך כבוד בעולם כן תן עליו כבוד בעיני כל בני אדם וחוה והעמידהו על כנו ויהיה מושל כבתחלה ולא יסור ממקומו. ועשה לו כן שלושה ימים ואחר כך עשאם עוגה ותהיה חריבה בלילה ושמש לא יראה ויאכלנה לימים שלושה עד לא יעלה השמש ופיאלי טמון כתוב בביתו.

מעלה יב

על מעלה י״ב עומדים אלה: אסטרימי בראות במראות דרודיאל שדרליאל תלהבם ברגאל פיאלפפאל יכפתיני כלפתון בובוכוך אומטון ארטמיכטון אשמיגדון ספניג פרניגאל פסיכסוך תאגישון ארטלידי. אלה מעמדם במעלת שתים עשרה. מוקפים צדק וקרני הוד בראשיהם, מלאים בינה מבינים להלל עומדים מחצה במחצה, חצים משוררים וחצים עונים אחרימו, לשונם מרפא דבורם חובש ובכל אשר יזכירו תהיה מצלח. אם בקשת לרפות כאב חצי הראש

לך לך יב: עתידין האומות לעשות המוניה עליהם שנאמר יתיצבו מלכי ארץ. והוא משרש עברי, המון עם, ולא מן השם היווני ὁμόνοια ה׳, הסכמה ודעה אחת, שאינו עניין לכאן.

175 אסטרימי וכו׳. מנויים כאן עשרים מלאכים, וכן ניתן מספרם בסודי רזיא ובספר רזיאל.

181 יזכירו = יִזָּכְרוּ (נפעל).

— לרפות = לרפאת = לרפא.

או לאסור או לגעור רוח הברקת, קח חלב המכסה את מוח שור שחור וכתוב עליו שמות המלאכים האלה בטהרה ותניהו בסילון של כסף וקשרהו בשבעה ציבעונים ותניהו על צד המכאוב. ושמור עצמך מבשר ומיין ומן המת ומאשה נידה ומכל דבר טומאה.

— כאב חצי הראש. ראה .P.G.M ח״ב, עמ׳ 9 שו׳ 199: πρὸς ἡμικράνιον. ושם ח״ג עמ׳ 9, בסוף העמוד. ובספר קמיעות עתיק שמצאתי שרידיו בקמברידג׳ מס. T–S K 1/142 נמצא בדף ז ע״ב: ״לראשה ולמקרניה״, ופירש לי הר״ש ליברמן לנכון: מקרניה = [ἡ]μικρανία.

182 רוח הברקת (או הברקית, עח״ב). עיין תשוה״ג אסף, ירושלים תרפ״ט, עמ׳ 164: ברקית (שבת עח, א) רוח שאוחזת את העין ונקרית ברקית. ועיין עה״ש, ערך ברק א. וראה מש״כ הר״ש ליברמן, תוספתא כפשוטה, שבת עמ׳ 86.

184 וקשרהו בשבעה ציבעונים. השוה .P.G.M ח״ב, עמ׳ 12 שו׳ 271.

והרקיע השלישי מלא אוצרי ערפל וממנו רוחות יוצאות ובתוכו מחנות רעמים וברקים ממנו יוצאים, ובו שלושה שרים יושבים על כסאותם והם ולבושם בדמות אש ודמות הכסאות כאש והאש מבהקת כזהב, מושלים בכל מלאכי אש. והם כאש גבורתם וקולם כשאגת קול רעם, ועיניהם כצנורי שמש ומושלים בגלגלי להב ולהט, ולהם כנפים לעוף, צהלת פיהם כסוסים מראיהם כלפידים מדברים ומרעידים שואגים ומרופפים דאים לכל רוח ומעופפים לכל פנה.

אלה שמות השרים המושלים במעון שהוא רקיע שלישי: שם האחד יבניאל ושם השני רהטיאל ושם השלישי דלקיאל. יבניאל מושל בכל דבר של אש להבעיר ולכבות, רהטיאל מושל על כל רכב אש להריץ ולהכשיל, דלקיאל מושל על להבי אש להדליק ולהשקיע.

אלה שמות המלאכים המשרתים את יבניאל: שעיפיאל אדריאל תדהדיאל בעשיאל טהפיאל רלביאל בלניאל תהזריאל אעזיאל אמנחיאל מלתחיאל דיבקיאל ברשסאל סחאל תתבאל קסמיאל

1 והרקיע השלישי וכו׳. תאור רקיע שלישי וקביעת מספר המלאכים המשרתים לג׳ השרים, בהשמטת שמות המלאכים ושימושי הפעולות וההשבעות, נמצא בסודי רזיא כת״י אות ב׳, ובספר רזיאל דף כד ע״א. ואילו בספר מפתח שלמה השמיט את תיאורי הרקיעים, והעתיק רק את שמות המלאכים ושימושי הפעולות בלבד. ומעין זה גם בספר המלבוש, כת״י קויפמן.

3 כסאותם וכו׳. מכאן עד שו׳ 15, הפנים עפ״י כת״י **א**, ומוגה עפ״י שאר נוסחאות.

6 מראיהם כלפידים. נחום ב, ה.

13 שעיפיאל וכו׳. נמנו כאן י״ט שמות. וכן ניתן מספרם בסודי רזיא ורזיאל שם.

14 רלביאל וכו׳. שמות המלאכים מן הששי עד השנים עשר נקבעו בכת״י **א** בסוף הרשימה.

15 קסמיאל וכו׳. מכאן עד שו׳ 47, קבעתי בפנים עפ״י כת״י T–S K 1/102 (= ג1).

שריד מהגניזה בקמברידג׳ T–S K1/145 דף 2 ע״א
(מן רקיע ג שו׳ 18 ואילך)

ירעע אומיה ותדבחוה בסייך
נחאס ותגמע דמוה פי אעירה
פעה ותשוק קלבוה ותעיירוה
פי וסט דמוה ותכתב אסמא
כולי אלמלאיכה כל דם עלא אלג'לד
אלדי בין עיניה ותם תמחאהום
בכמר אן עתיק יכון לה תלת סנין
ותכליטה פי אלדם וכול תלתה מן
אגמד מא יכון פי אל עטר ענבר
ועודה אלמסך ושיו יוסמא איסטורקא
יוקא אנוה עוד אן וטיר ג'ייד
ותקיף בחידי כווכב אל זוהרה
ותכון נקי נשיף ועייר דלך אל
עיטר עלא אל זאר וכוד בייד
אל קדח אלדי פיה אל שרב ואלדם
ויקול ואדכור אוולא אסם אל

שריד מהגניזה באוקספורד MS Heb. f. 45 דף 3 ע״ב
(תרגום ערבי, מן רקיע א שו׳ 119 ואילך)

טסיאל קססטדיאל נמדיאל. אם בקשת לכבות מרחץ שלא תעלה ותלהט, הבא סלאמנדרא ותן אותה בשמן ישן בן ג׳ שנים בכלי זכוכית ואל תתנהו על הארץ, והזכיר עליו את שם השוטר ואת שמות המלאכים המשרתים לפניו ז׳ פעמים למפריע בג׳ שעות בלילה ואמור: משביע אני עליך סלאמנדרא בשם יבניאל ובשם מלאכי האש המשרתים אותו, כמה שהברחת מן האש כן תבריחי ותכבי האש מן המרחץ המלהט של פ׳ב׳פ׳. ואתם מלאכי האש שכל מעשיכם באש אל תתנו רשות לאש שתבוא ותלהט את המרחץ הזו ועמדו על שעריה ביתה ובואו לתוכה ועשוה כצנת שלג וכמים קרים. וקח את פך השמן ותן ממנו בכל בית ובית בארבע זויותיו. ואם בקשת להתיר את המעשה קח מיתר השמן ועמוד כנגד השמש והזכיר את שם יבניאל ואת שמות המלאכים המשרתים אותו ואמור: משביע אני עליך מלאך אש ומלאך שלהבת שתתיר את מה שאסרתי ותתן רשות למלאכים העומדים על שערי המרחץ של פ׳ב׳פ׳ ויבעירוה ויסיקוה כבתחילה. וקח את פך השמן ושפוך בכל בית בארבע זויותיו ותלהב ותלהט.

אלה שמות המלאכים המשרתים את רהטיאל: אגרא זרגרי גנטס

16 לכבות מרחץ וכו׳. פעולות איבה, להפריע לעבודת מתחרה וכדומה, מצויות ביותר בספרות המאגית היוונית, וכן בספרות הקמיעות, כגון ״לריחים למאס אותה״ (כת״י אוקספורד מס. 2862); לקשור חנות ומרחץ וריחים ולכרות כל סחורה (כת״י קויפמן מס. 245, עמ׳ 13); להשבית הריחים מטחון (שם עמ׳ 18).

17 סלאמנדרא. בל״י ἡ σαλαμάνδρα, בריה מעין עכבר. בת״י ויקרא יא, ל, מזהה אותה עם התנשמת. ובספרא שמיני, סוף פרשה ה, ובבבלי חולין קכז א, נחשבה מין צב והיא גדלה באש. ובבבלי סוף חגיגה: סלמנדרא שתולדת אש היא. ובתנחומא וישב ג: כשהן מסיקין את הכבשן שבעה ימים וכו׳ יוצא משם... סלמנדרא אדם סך ידו מדמה או אחד מאיבריו אין האור שולטת באותו מקום. ועיין רש״י חולין שם, וסנהדרין סג ע״ב, וערוך ערך סלמנדרא. וכבר דן בתכונתה המופלאה של הסלמנדרא לכבות אש פליניאוס י, ו, ומפורסמת היא בספרות המאגית.

18 השוטר וכו׳. מכאן ואילך נמצא שוב בכת״י T–S K 1/145, דף ב ע״א (= ג).

24 כצנת שלג. משלי כה, יג.

32 אלה שמות וכו׳. בסודי רזיא אות ל ובספר רזיאל דף כא ע״ב: ״ורהטיאל השוטר רץ עמהם וכ״ג שרים נכבדי׳ עמו להריץ המזלות והמאורו׳ על כן נקרא רהטיאל״. אבל

תעזמא לתסרפאל גדיאל תמניאל עקהיאל גוחפניאל ארקני צפיקואל מושיאל סוסיאל התניאל זכריאל אכנסף צדקי אחסף נכמרא פרדיאל קליליאל דרומיאל. אם בקשת להריץ סוסים בלא כוחם ולא יכשלו במרוצתם ויהיו קלים כרוח ולא תקדמם רגל כל חיה וישאו חן וחסד במרוצתם, קח טס שלכסף וכתוב עליו שמות הסוסים ושמות המלאכים ושם השרים שעליהם ואמור: משביע אני עליכם מלאכי מרוצה הרצים בין הכוכבים שתאזרו כח וחיל את הסוסים שלמירוץ פ׳ ואת הניוכוס שלו המריץ אותם, וירוצו ולא ייעפו ולא ייכשלו ויהיו רצים וקלים כנשר וכל חיות לא יעמדו לפניהם וכל קסם וכשוף לא יעלה עליהם. וקח את הטס וטמנהו במירוץ שאתה מבקש לזכות.

אלה שמות המלאכים המשרתים את דלקיאל: נוריאל אזליבן איליאל מלכיה חיליאל חרהאל שלקיאל צגריאל פסכיאל עקריאל סמניאל צבביאל נחליאל תגמליאל אמינואל תלבעף קטחניאל אפריאל אנגיאל משריאל אמנגנאן. אם בקשתה להראות דוקמי

בסודי רזיא אות נ, ובספר רזיאל דף כד ע״א: ס״ג מלאכים. וט״ס הוא וצ״ל: וכ״ג מלאכים, כמו שהוא בסודי רזיא כת״י פאריס מס. 850. ולפנינו אינם אלא כ״ב, ואפשר שהשם גוחפניאל צורף משני שמות: גוח פניאל, עח״נ. ומשום שהם ממונים על הרצת סוסים אתה מוצא בהם שמות סוסיאל, פרדיאל, קליליאל ודרומיאל (מלשון δρόμος, מרוץ).

35 דרומיאל. כת״י ח רושם כאן ״כרקטרין״ אלו:

ולא מצאתי זכר לכרקטרין במקום זה בשום נוסח אחר.

40 הניוכוס. בל״י ἡνίοχος, הרכב, מריץ הסוסים. ראה הקדמה עמ׳ X–IX.

41—42 וכל חיות לא יעמדו לפניהם. עדה״כ דניאל ח, ד.

44 אלה שמות וכו׳. רזיאל, דף כד ע״א (= ד), ודף מא ע״א (= ד1).

47 אפריאל וכו׳. מכאן ואילך הפנים שוב עפ״י כת״י T–S K 1/145 (=ג), והשלמתי במקומות המקוטעים עפ״י שאר נוסחאות.

לאוהבך או לרעך למלאת בית אש ולא ישרוף מאומה, קח עגר אגריאופוריס ותנהו על גחלי אש ויעל עשנו בתוך הבית והזכיר שמות המלאכים ושם השוטר עליהם שהוא דלקיאל כשיעלה עשנו שבע פעמים וכשיהיה העשן כל רואיו יהיו רֹאים באש. וכשתזכיר שמות המלאכים אמור: משביע אני עליכם המלאכים העטופים אש במי שכולו אש ומושבו על כסא אש ומשרתיו אש לוהטת ומחנות אש משרתים לפניו, בשמו הגדול אני משביע אתכם שתראוני הנס הגדול הזה ותמלאו הבית הזה מאשכם ואראה אני וכל שעמי הנס הגדול הזה ולא נפחד. וכשתשלים דבריך את רואה הבית מלא אש. ואם בקשת להשקיע אותו דבר את השבועה למפרע ואמור: מלאכי אש כבוה כבוה פתאום מהרה חושה. מה רבו מעשיך י״י כלם בחכמה עשית.

— אם בקשתה וכו׳. רזיאל מא ע״א בסירוסים רבים.

— דוקמי. בל״י δοκιμή, ראיה והוכחה ליכלתך לחולל נפלאות. ראה רקיע ב שו׳ 86, ועיין במבוא עמ׳ 4.

44 עגר. נ״ל שצ״ל: עקר, עח״ב. כלומר סממן.

45 אגריאופוריס. בל״י ἀγριόφορος, צמח פרא, הגדל ביער.

51 כל רואיו וכו׳. מכאן ואילך בתרגום ערבי בכת״י T–S ARABIC 45/12, דף אחד נייר. וכשמסיים את הרקיע השלישי מתחיל מראש הרקיע החמישי, והשמיט תרגום הרקיע הרביעי. ומתמיה הדבר שכן הוא ממש גם בכת״י T–S ARABIC 33/9, שמתחיל בתרגום השורה האחרונה של הרקיע השלישי ומיד לאחריו הרקיע החמישי.

53 ומשרתיו אש לוהטת. עדה״כ תהלים קד, ד.

57 מלאכי אש וכו׳. מכאן ואילך, עד רקיע ד שו׳ 7, הפנים הוא שוב עפ״י כת״י א.

58 מהרה חושה. ש״א כ, לח.

— מה רבו וגו׳. תהלים קד, כד. בתרגום הערבי חסר פסוק זה, ושמא הוא תוספת של מעתיק.

[הרקיע הרביעי]

והרקיע הרביעי נטוי ברוח סערה ועומד על עמודי אש ונשא בכתרי שלהבת ומלא גנזי גבורה גם אוצרי טללים ומלאכים קלים בכל פנותיו מתרוצצים דהרות דהרות. ובו ז׳ נהרות אש ומים ועליהם עומדים מלאכים מזה ומזה לאין מספר. מזה מלאכי אש בוערת כשלהבת ומזה מלאכי קור מוקפין ברד, לא אלה מכבין את אלה ולא אלה מלהטין את אלה. אלה טובלים בנהרי אש ואלה טובלין בנהרי מים. ועונים ואומרים שירות ותושבחות לחי העולמים כי יצרם להדר חסנו. ובו רקיע נואי חופת שמש מלאה אור וכולה אש ומלאכי האש אזורים גבורה סבובים לו ומנהגים אותו ביום. ועוד מלאכי מים גויתם כים וקולם כקול מים אמוצים בפאר עוז ומנהיגים אותו בלילה.

אלה שמות המלאכים המנהיגים אותו ביום:

אברסכס מרמראות מוכתיאל מארית צדקיאל יהסי חסיאל רבאל

1 והרקיע הרביעי וכו׳. תיאור הרקיע ומספר המלאכים ניתן בספר סודי רזיא אות ס, כת״י אוקספורד מס. 1572, דף נב ע״א, ולא הועתק ברזיאל.

3 דהרות דהרות. עדה״כ שופטים ה, כב.

8 כי יצרם וכו׳. מכאן עד שו׳ 30 קבעתי בפנים עפ״י T–S K 1/13 (=ג1).

10 וקולם וכו׳. מכאן ואילך בתרגום ערבי בכת״י T–S ARABIC 43/84 (=ע), ונמצאת כפולה לדף הזה בספריית דרופסי קולג׳ בפילדלפיה, אוסף הגניזה מס. 437, דף אחד קלף (ע1).

12 המלאכים המנהיגים אותו ביום. בפרקי ר׳ אליעזר, סוף פרק ו: והמלאכים מנהיגים אותו, אלו שמנהיגים אותו ביום אין מנהיגים אותו בלילה ואלו שמנהיגים אותו בלילה אין מנהיגים אותו ביום. החמה רוכב במרכבה ועולה מעוטר כחתן וכו׳.

— המנהיגים וכו׳. מכאן ואילך, עד שו׳ 47, נמצא שוב בכת״י T–S K 1/145 (=ג), דף ב ע״ב, אלא שמקוטע ומטושטש במחציתו התחתונה. ומכאן עד סוף הרקיע הרביעי הועתק בכת״י קויפמן מס. 245, עמ׳ 42 ואילך (=ל).

13 אברסכס מרמראות. ראה מה שכתבתי על שני מלאכים אלה למעלה במבוא עמ׳ 8. בסודי רזיא שם: ול׳ הם שרי המחנות המנהיגים את השמש ביום ושלשים וארבע שרי

יאבוקמיאל כרימכא מרמאן פואל גבריאל אשתון תוקפיאל אליאל נפליאואל קודשיאל הודיאל נרומיאל ירשיאל מלכיאל אגריתאל להגיאל מנוריאל פלאואל נוריאל הרמאיאל נסבריאל. אלה הם שרי המחנות המנהיגים את השמש ביום.

ואלה הם שמות המלאכים המנהיגים אתו בלילה:

פרסיאל צרציאל עגיאל נבימאל עמיאל ישריאל אשמעואל שפטיאל שאואל רידריאל שעסיאל ליבבאל בנריאל צגריאל מנהאל למיאל פריאל פדהאל ליבראל רבצאל חמקיאל בגהיאל נבריאל קצפיאל רעדניאל חתניאל אספפיאל חלואל שמאיאל זחזחאל נכבריאל פצאל קמניאל זהאל חדיאל. אלה הם שרי המחנות המנהיגים אותו בלילה.

אם בקשתה לראות את השמש ביום יושב במרכבה ועולה, השמר והזהר והטהר שבעה ימים מכל מאכל ומכל משתה ומכל דבר טמאה וביום השביעי עמוד כנגדו בשעה שעולה והעשן לפניו קטורת בסמים משקל שלשה שקלים והיה משביע שמות המלאכים המנהיגים אותו ביום שבע פעמים ואם לא נעניתה באלו שבע פעמים שוב והשביע אותם למפרע שבע פעמים ואמור: משביע אני עליכם המלאכים המנהיגים את השמש בכוח גבורתכם במסילות רקיע להאיר עולם במי שקולו מרעיש את הארץ ומעתיק הרים באפו ומרגיע הים

המחנות המנהיגים אותה בלילה. ולפנינו מספרם ל״א. ונראה ששני השמות ״נפלי אואל״ יש לצרף יחד, עח״נ. ואמנם התרגום הערבי הנוהג תמיד להפסיק בנקודה בין שם לשם לא הפסיק ביניהם. ובספר ברוך השלישי, אפוקריפה מהדורת צ׳ארלס ח״ב, עמ׳ 536, ניתן מספרם ארבעים. ובספר חנוך פרק פב נמנו בשמותיהם, עיי״ש.

18 ואלה הם שמות וכו׳. עד שו׳ 21 (רבצאל), נמצא בקטע קלף המשמש קמיע, בכת״י T–S K 1/44 (= ה1).

20 ליבבאל וכו׳. מכאן עד סוף שו׳ 52 חסר בכת״י אבפק, ובכת״י ס הושלם התוכן עפ״י התרגום הלטיני. ונראה שנשמט דף, או שני דפים, מאב־טופס של כת״י א.

29 והשביע וכו׳. מכאן עד שו׳ 52 (הנגלה) הפנים עפ״י כת״י T–S N.S. 246/26 (= ג2), והוא דף מקוטע בראשו, והשלמתי החסר עפ״י ג ושאר נוסחאות.

32 במי שקולו וכו׳. בנספחים לשיעור קומה — בספר רזיאל דף לט ע״א, וכן בכתבי יד אבפ, בקטע המתחיל יושב שחקים, וכן בכת״י בריטיש מוזיאום Or. 6577, דף 33

בכוחו וממוטט עמודי עולם במבטו ונושא הכל בזרועו ונעלם מעיני כל חי ויושב בכסא גדולת מלכות כבוד קדשו ומשוטט בכל העולם.

בשמו הגדול והנורא והאמיץ והאדיר והעזוז והגבור והקדוש והחזק והנפלא והנסתר והנישא והנאור מזכיר ומשביע אני עליכם שתעשו רצוני ובקשתי בעת ובעונה הזאת ותסירו צנור השמש ואראהו פנים בפנים כשהוא בחופתו ואל אתלהט מאשכם ותנו לו רשות לעשות רצוני. וככלותך להשביע תראהו בחופתו ותשאל אותו אם למות אם לחיים אם לטוב אם לרע. ואם בקשת להתירו תזכיר את השבועה ואמור: משביע אני עליכם שתשיבו את צינור השמש למקומו כבתחלה וילך השמש לדרכו.

ואם בקשת לראות את השמש בלילה הולך ברוח צפונית הטהר שלשה שבועות ימים מכל מאכל ומשתה ומכל דבר טומאה, ועמוד באשמורת הלילה בשלש שעות והיה עטוף בגדי לבן ודבר את שם השמש ואת שמות המלאכים המנהגים אותו בלילה עשרים ואחת פעם ואמור: משביע אני עליכם המלאכים המעופפים באויר הרקיע במי שהוא רואה ולא נראה במלך המגלה כל תעלומות ורואה כל

ע״א (= מ), וכן בספר מרכבה שלמה דף מא ע״ב — העתיק את כל ענין הרקיע השביעי, והכניס לתוכו בשינויים קלים את השורות 32—34, ואחריהן את השורות 48—53.

— ומעתיק הרים באפו. עדה״כ איוב ט, ה.

33—34 ונעלם מעיני כל חי. עדה״כ איוב כח, כא.

35 הגדול והנורא והאמיץ והאדיר והעזוז והגבור וכו׳ והחזק. השוה ברכות לג, ב: הגדול הגבור והנורא והאדיר והעזוז וכו׳ החזק והאמיץ (הערת הפרופ׳ ליברמן). ובכת״י אוקספורד 1531, דף מא ע״א: הגדול והנורא החזק והאמיץ האדיר וכו׳.

38 ואל אתלהט וכו׳. מכאן ואילך בתרגום ערבי בכת״י T–S ARABIC 43/223 (= ע).

39 וככלותך וכו׳. מכאן עד שו׳ 43 מקוטע בכת״י ג2, והשלמתי עפ״י גל.

— אם למות וכו׳. מעין זה .P.G.M ח״א עמ׳ 12 שו׳ 188, היליוס מגלה לדורשו אם החולה יחיה או ימות: ἐρεῖ δέ σοι περὶ κατακλίσεως ἀνθρώπου εἰ ζήσεται ἢ τελετήσαι (= ויאמר לך על האדם השוכב חולה אם יחיה אם ימות).

43 הולך. כך בכת״י גל, וכן נראה משרידי האותיות ב־ג2. אבל בתרגום הערבי: פתדהב (= ותלך). ונ״ל שצ״ל הלוך, כלומר: לך (ציווי).

45 באשמורת הלילה בשלש שעות. מועד זה לעשיית קסמים גם P.G.M ח״ב עמ׳ 167 שו׳ 136: τρίτῃ ὥρᾳ τῆς νυκτός.

נסתרות באיל היודע מה במחשכים והוא הופך צלמות לבוקר והוא מאיר לילה כיום וכל נסתרות לפניו גלויות כשמש ולא יפלא ממנו כל דבר, בשם המלך הקדוש המהלך על כנפי רוח, באותיות השם המפורש הנגלה לאדם בגן עדן, המושל במזלות והשמש והירח משתחוים לפניו כעבדים לאדוניהם, בשם האל הנפלא השבעתי אתכם שתודיעוני הנס הגדול הזה שאני מבקש ואראה את השמש בגבורתו באופן מרכבותיו ולא יפלא ממני דבר מתעלומות ואראהו כיום תמים ואשאל ממנו חפצי וידבר עמי כאשר ידבר איש עם רעהו ויגיד לי רזי העמוקות ויודיעני תעלומות ואל יפגע בי דבר רע. וככלותך לדבר תשמע קול רעם מעבר הצפון ותראה כברק יוצא ותבהיק הארץ לפניך. ואחר שתראהו כן תשתחוה ותפול על פניך ארצה והתפלל את התפלה הזאת:

אבצבי אנתוליפון היליוס נאטוס אגדור אפיסטוס אקט קוריפוס איופיסטוס הזפלה טרוכוס אובינוס קאטאסיטס קזמונטס סגימוס פילי פאנטור קירי פומאוס איופוטוס תיריונוס אסטראטיוטוס. מפיל אני פלו׳ בן פלו׳ תחנתי לפניך שתראה לי בלא פחד ותגלה לי בלי אימה ולא תכחד ממני כל דבר ותגד לי באמת כל שאני מבקש. ועמוד על רגליך ותראהו ברוח צפונית הולך למזרח. ואחר כך הפך ידיך לאחוריך והנע ראשך למטה ושאל כל דבר שתחפוץ.

49 הופך צלמות לבוקר. עמוס ה, ח.

50—51 ולא יפלא ממנו כל דבר. ירמיה לב, יז.

51 המהלך על כנפי רוח. תהלים קד, ג.

53 משתחוים וכו׳. מכאן ואילך נמצא שוב בכת״י א, ועל פיו קבעתי בפנים.

56 כאשר ידבר איש עם רעהו. שמות לג, יא.

61 אבצבי וכו׳. זוהי תפילה בלשון יוונית להיליוס אל השמש, מעין התפילות להיליוס שבספרות המאגית, ראה לדוגמא .P.G.M ח״א, עמ׳ 124 שו׳ 1598 ואילך. ולמרות שנשתבשה במקומות אחדים אפשר להציעה בתעתיק יווני, ראה במבוא עמ׳ 12. וזה תרגומה בעברית: = אעריצך, היליוס, העולה במזרח, המלח הטוב, השומר אמונים, המנהיג (62) הנאמן (או העליון), אשר מקדם את הגלגל הכביר (או השמימי) קבעת, המסדר הקדוש (של הכוכבים), (63) המושל על הצירים (או העסוק בדברים רבים?), אדון! המנהיג המזהיר, מלך! הקובע את הכוכבים.

ואחר שתשאלהו שא עיניך השמים ואמור: אורפליאל אורפליאל, משביע אני עליך במי שיצרך להודו ולהדרו להאיר עולמו ונתן לך ממשלה ביום שלא תזיקיני ולא תפחידיני ולא אפחד ולא ארעד ותפנה לדרכך לשלום ותתירך ולא תתעכב ללכת מעתה ועד עולם אמן סלה.

70 שלא תזיקיני וכו׳. נוסחא רגילה של התרה, בל״י ἀπόλυσις, היינו שילוח האלהות לדרכה אחרי שמילאה תפקידה. כגון P.G.M. ח״א, עמ׳ 18 שו׳ 346: לך לדרכך ואל תזיקני. וכיוצא בזה כ״פ, כגון P.G.M. ח״א, עמ׳ 174 שו׳ 3122; עמ׳ 182 שו׳ 41, ועוד.
71 מעתה ועד עולם. תהלים קטו, יח, ועוד.

[הרקיע החמישי]

והרקיע החמישי מעולה למאד יקר במראה ובו ענני הוד ומלא מלאכי גאוה ובתוכו ישתקשקון בפחד ומעמדם חיילות מפארים לחוצבם מלהב וקול מרוצתם כגעשת הים והליכתם כגלגלי רעם. ושם י״ב נשיאי כבוד יושבים בכסאות הדר ודמות כסאותם כמראה האש מרובעים באמצע רקיע ופונים לד׳ רוחות העולם ג׳ ג׳ לכל רוח. ומלאכים רצים בשליחותם ומשאגתם רועד העולם מנשמתם יצאו ברקים ולהם כנפי האש עטופים עטרות האש ומזיו פניהם יבהיק רקיע. והם ממונים על י״ב חדשי השנה ומבינים מה יהיה בכל חדש וחדש וחוץ מהם לא יהיה דבר כי לכך נוצרו מעמדם איש על חדשו שמודיעים לחדשים את אשר יבא בכל שנה ושנה. אלה שמות שנים עשר נשיאי הכבוד שלרקיע החמישי: שעפיאל דגהיאל דידנאור תענבון תרורגר מוראל פחדרון ילדנג אנדגנור מפניאל חשנדרנוס אברכיאל. ואלה הם ממונים על שנים עשר חדשי השנה מחדש ניסן עד חדש אדר כל אחד בחדשו כשהם כתובים.

1 והרקיע החמישי וכו׳. הובא מקצתו בספר סודי רזיא, כת״י אוקספורד מס. 1572, דף נו ע״ב ובספר רזיאל דף לד ע״ב. ותחילת הרקיע החמישי נמצא בתרגום ערבי בכת״י T–S ARABIC 33/9, ושם מס. 45/12.

10 שמודיעים לחדשים. עדה״כ ישעיה מז, יג.

11 שעפיאל וכו׳. בספר רזיאל דף לד ע״ב (= ד): ״שם הראשון שעפיאל והוא עומד על חדש ניסן״. וכן בסדר זה לכל אחד מי״ב החדשים. ובספר סודי רזיא אות ל (כת״י אוקספורד 1572 דף מב ע״א = ר) וממנו בספר רזיאל דף כא ע״ב (= ד1): שפעיאל (שפיעאל בשיא ד1) על חדש ניסן ועמו... מלאכים (וכן בכל החדשים). ובכת״י ל בקיצור: ניסן שעפיאל (וכן בשאר החדשים). ובח״ב לא ציינתי אלא את השינויים בגירסת שמות המלאכים. ובכת״י אדלר מס. 2643 דף 4 (= ה1) המשתמש בספר הרזים: שם הראשון שעפיאל שם השני דהגיאל וכו׳, שעפיאל עומד על חדש ניסן דהגיאל עומד על חדש אייר וכו׳.

14 כשהם כתובים. כפי שהם כתובים, כלומר על הסדר: שעפיאל על ניסן וכו׳, כמפורש בכמה נוסחאות. ואולי ניתן לשער שהממונים על י״ב חדשי השנה הם משמרות מלאכי

אם בקשת לדעת באי זה חדש תאסף מן העולם או מה יהיה בכל חדש ובאי זה חדש יהיה הגשם ואם תרבה התבואה ואם ישל הזית פריו ובאי זה חדש יערכו מלכים מלחמה ובאי זה חדש ירבה מות בבני אדם ובבהמה ובאי זה חדש יפול חלי באדם ובכל אשר תחפוץ תשאלם ותדע. אם תרצה לדעת באי זה חדש תאסף מן העולם, קח טסי זהב מזוקק ועשה מהם שנים עשר ריקועים וכתוב לכל אחד מהם שם המלאך ושם חדשו. וקח שמן טוב ישן בן שבע שנים ותשליך כל הריקועים בתוכו ותשביע את השבועה הזאת על השמן שבע פעמים ואמור: משביע אני עליכם מלאכי מדע ושכל במי שאמר והיה העולם, בשם אל אמת אדיר ונאור מלך רם ונשא חזק וגבור עזוז ונפלא אלהי כל הבריאות צור צבאות צדיק צח וישר ונאמן ובשם שהעמידכם על כל חדשי השנה היושב בסתר עליון המגלה רזי נסתרות המושל על מות וחיים המולך לעולם לעולמי עולמים

החדשים שנמצאים בכמה כתבי יד, ואולי היה כאן מקומם, ונתקצרו ברמז ״כשהם כתובים״, כלומר שהמעתיק כבר היתה לפניו רשימת המשמרות בכת״י אחר ולא רצה להכפיל הדברים. השערה זו מוצאת סמוכים בשני דברים: א) בכת״י T–S K 1/102 שני דפים מחוברים אבל לא רצופים, הדף האחד הוא שריד מספר הרזים (רקיע ג, שו׳ 15—47) והדף השני מתחיל מאמצע משמרת מלאכי חדש ניסן ומסיים באמצע משמרת תשרי. ב) בספר סודי רזיא שציינתי לעיל, והועתק בספר רזיאל דף כא ע״ב: ״כי כל המלאכים נקראים על שם אשר ממונים (מה שממונים ד1) כגון רזיאל שמסר ספר הרזים רזי שכל לאדם הראשון ובו מלאכים על החדשים שפעיאל על חדש ניסן ועמו ל״ו מלאכים״ וכו׳ וכו׳, והוא מונה מספר למשמרות מלאכי החדשים, כדרכו למנות מספרי מלאכי כל רקיע וכל מחנה שבספר הרזים. ניתן לשער שבמהדורתו של בעל הרוקח היתה כאן כל רשימת משמרות כל החדשים מניסן עד אדר. כן נוכל להסיק מכאן שלפני בעל הרוקח היה הספר מיוחס לאדם ולא לנח, והיה לפניו טופס שהתחיל כפי שמתחיל כת״י אדלר מס. 2750, דפים ד—ה (= ג1), וכפי שמובא תחילת הספר בספר אבן השהם כת״י. ברם מלשונו של הרוקח ״רזי שכל לאדם הראשון״ נראה יותר שנתכוון ל״ספר הרזים״ שבכת״י אוקספורד 1345, מדף 234 ע״ב, ראה מה שכתבתי במבוא עמ׳ 32 הערה 20 ועמ׳ 59. ואף הדף השני בכת״י T–S K 1/102 הוא מאותו חיבור, שכפי ששיערתי במבוא שם הוא ספר אדם. עוד יש להעיר שאלים לכל חודש ואפילו אלי שעות, ימים ושבועות, היו ידועים במצרים העתיקה, וכן הובאו ב־P.G.M. ח״ב, עמ׳ 92—93.

19 תאסף מן העולם. השוה P.G.M. ח״א עמ׳ 12 שו׳ 188. ועיין עוד שם ח״ב עמ׳ 119 שו׳ 711.

הנצב לנצח נצחים, בשבועה הזאת הגדולה והעצומה והחזקה והפחידה והנוראה והנפלאה והטהורה והקדושה השבעתי אתכם שתודיעוני חדש אסיפתי באמת ותעלו לי גורל על שאלתי. ותן השמן תחת הכוכבים ז׳ לילות בכלי זכוכית חדש ושמש לא יראהו. ובלילה השביעית עמוד בחצי הלילה והבט בשמן ואי זו רקועה שיצף על פני השמן תראה אי זה חדש כתוב בה, באותו חדש קצך להאסף. וקודם שתעשה זה המעשה טהר עצמך מכל טומאה שלש שבועים ימים והשמר מכל דקה ומכל מוציא דם ואפי׳ דגים ולא תשתה יין ולא תקרב אל אשה ולא תגע בקבר והזהר מקרי לילה ותלך בענוה ובתפלה ותאריך בתפלה ותחנונים והכן לבך ליראת שמים ותצליח. וקח השמן אחר המעשה והזהר בו כי רפואה גדולה יש בו. ועשה טבעת שלכסף נקי מגלוקמוס וקח כל הרקועים ותן בטבעת עם פרח לבן ועם אמיינטון וחתום ותן באצבעך, וכל עין רעה וכל רוח רעה לא תקרב אליך וכל דבר רע לא ישלוט בבית. ובשמן רפואה גדולה לחולים.

26 היושב בסתר עליון. תהלים צא, א.

33 קצך = זמנך. השימוש בתיבת ״קץ״ כאן הוא בדומה לשימושו במגילות גנוזות.

35 דקה. בני מעים. ראה למעלה רקיע א, שו׳ 223.

39 מגלוקמוס. תערובת סיגים, פסולת, בל״י τὸ ἕλκυσμα (במלונם של יעקוביץ וסיילר, עמ׳ 498, מציין .Diosc. Gall).

40 פרח לבן. בל״י λευκόϊνος, עיין .P.G.M ח״ב, עמ׳ 105 שו׳ 356. כן נזכר פרח לבן בראש ספר רזיאל, דף ו ע״ב, וכן בחרבא דמשה, בנספח במהדורת גאסטר עמ׳ XXII.

— אמיינטון. בל״י ἀμίαντος, מין ממיני האזבסט, ראה למעלה רקיע ב, שו׳ 101.

41—42 רפואה גדולה לחולים. אולי נתקצר כאן בעניין שאר השאלות שבשו׳ 16 ואילך, כגון: אם תרבה התבואה וכו׳.

[הרקיע הששי]

והרקיע הששי אוצרותיו מלאים נופת ובו מקום מוכן לרוחות הצדיקים ואור ואש מוקפים בו ובו רבואתים אלפי שנאן וצבאות ומחנות עומדים בפחד וברעש ובראש כל אחד מהן כדמות כתר אש ואשם בדמות זהב וגדודי צבא יצעדו בתוכו וגבורתם כאש לא נופח ויראה להם מאימת המושלים, כי שנים שרים מושלים עליהם אחד למערב הרקיע ואחד למזרח. ולפני חיילי הרוחות ריבי מלאכים יצורים מלהב ובוערים כאש גויתם כגחלי אש ועל גחלי אש מעמדם והמה גועשין ומתרעשין להפציח עמהם שירות ותושבחות לאדיר עולמים אשר הכינם להדר יקרו וליקר הדרו.

אלה שני המלאכים הקדושים המושלים בכל מחנות הרקיע הששי. שם האחד אפרכסי ושם השני תוקפירס וכל נשיאי המחנות משרתים לפניהם.

אלה הם ראשי המחנות אשר במערב הרקיע: ויותן דוכמסאל כרהאל אשריאל ביואל נרהאל גצקיאל גרעיה שריאל מסגיאל חניאל אורפניאל אקודו מוכאל אלניתכאל דמאל אכזאן שיראיום נהריאל בהדרך שופריאל סדרכין דבובאור אמליאל תמפניה בהחמל פרנין אמצתיאל תימנהרק. על אלה מושל אפרכסי החונה למערב הרקיע.

1 והרקיע הששי וכו׳. הובא בקצרה בספר סודי רזיא אות פ, כת״י אוקספורד מס. 1572, דף נח ע״א ולא הועתק בספר רזיאל.

10 אלה וכו׳. מכאן עד שו׳ 13 הובא בשריד מספר קמיעות קדמון, כת״י אדלר מס. 2643/4 (= ה1). השוה גם כת״י T–S K 23/3, שמשתמש בספר הרזים.

11 שם האחד אפרכסי וכו׳. בספר סודי רזיא שם: אחד למערב הרקיע ושמו אבחר אפארכם ול׳ ראשי מחנות תחתיו, ואחד למזרח הרקיע ושמו תוקפירוס ול׳ ראשי מחנות תחתיו. ונ״ל שהמספר האחרון נשתבש, וצ״ל ול״ה ראשי מחנות. ואילו במחנה שבמערב הרקיע נראה שאצלנו נשמט שם אחד.

ואלה הם ראשי המחנות אשר למזרח הרקיע: גוריאל סניאל עזריאל שריאל אליאל מלכיאל מלמיאל צמיאל רנחיאל אקריאל קשתיאל אברכיאל שדריאל ספיפיאל ארמאת דמואל מריאל ענניאל ניפליאל דרמיאל געשיאל מנהראל בהניריאל אפשריאל קלעיאל הדרניאל דלריאל שעפיאל דלגליאל עדנניאל טהריאל הבריאל המנכיאל הניאל טוביאל. על אלה מושל תוקפירס החונה למזרח הרקיע.

אם בקשת ללכת בדרך למלחמה ותבקש לשוב מן המלחמה או מן הדרך או לברוח מן העיר ובקשת שיהיו נראים עמך עם רב ועצום ויפחדו ממך כל רואך כמי שיש עמו צבא, ויהיו חגורי חרב וחנית וכל כלי קרב, קודם שתצא מן העיר או מן המקום שאתה יושב טהר עצמך מכל טומאה ונקה בשרך מכל חטא ואשמה. ועשה לך טבעת ברזל וציץ נקי מזהב וכתוב שמות השוטרים ושמות ראשי המחנות בשלשה ימים בחדש ותן בתוך הטבעת. והחקק על הטבעת חוץ מן הציץ דמות אדם ואריה. ובעת שתצא ללכת מן המקום שתצא למלחמה וראית שאנשים יוצאים לתפשך קח הטבעת ותן לתוך פיך ושא עיניך השמימה בלב נקי וטהור ותזכיר שמות השוטרים ושמות ראשים שבמעון הששית המשרתים לפניהם ואמור: משביע אני עליכם מלאכי עוז וגבורה בימין עזוז וגבור בכח גבורתו ובתקף ממשלתו, באל הנגלה בהר סיני בריכבי ריבותים, באלוה אשר משרתיו אלף אלפין רבבות, באדון אשר הושיע לישראל ממצרים בששים ריבוא, בחי העולמים אשר דבר עם משה פנים בפנים, באל הנותן רוזנים לאין, בצור שיש די בידו להושיע ולהציל, במי שצוה והסיק מחנה סנחריב, בשמו ובאותיותיו אני מזכיר ומשביע עליכם שתבואו ותעמדו עמי לעזרני בעת הזאת בכל מקום שאלך ותהיו נראים

26 עם רב ועצום. יואל ב, ב.

30—31 בשלשה ימים בחדש. מועד זה לעשיית פעולות גם .P.G.M ח״א, עמ׳ 76 שו׳ 170.

36 עזוז וגבור. תהלים כד, ח.

37 בריכבי ריבותים. עדה״כ תהלים סח, יח.

39 הנותן רוזנים לאין. ישעיה מ, כג.

עמי חיל גדול בכל גבורתכם ובתוקף חניתותיכם ויהיו כל הרואים אותי בקרוב וברחוק וכל הבאים ללחמני ולתפשני יהיו נשברים לפני מרוב פחד אימתכם ולא יוכלון להנזקה לי ולקרוב לי, תפול עליהם אימתה ופחד ואימתי תפול עליהם ועל כל בני אדם וחוה ועל כל חיה רעה ויהיו נרעדים ונרתעים מלפני. וככלותך לדבר את ההשבעה תראה לפניך כעשן וערפל, והוצא הטבעת מפיך ותן אותה באצבעך, וכשתבא לביתך ותרצה להתירם תשיב אל פיך ועמוד כנגד השמש וזכור את המלאכים למפרע ואחר כך תאמר: התרתי אתכם לכו לדרככם. ותן הטבעת באצבע.

45—46 תפול עליהם אימתה ופחד. שמות טו, טז.

51 ותן הטבעת באצבע. התרה באמצעות טבעת, עיין .P.G.M ח״ג, עמ׳ 2 שו׳ 37.

והרקיע השביעי כלו אור שבעתים ומאורו יבהיקו כל המעונות ובו כסא הכבוד נכון על ארבע חיות כבוד. ובו אוצרות חיים ואוצרות נפשות ואין חקר ותכלית למאור הגדול אשר בו ומאור הממולא תאיר כל הארץ ומלאכים אחוזים בעמודי אור ואורם כאור נוגה ולא יכבה כי עיניהם כניצוצי ברק ומעמדם על גפי אור ומפארים באימה ליושב בכסא הכבוד. כי הוא לבדו יושב במעון קדשו, דורש משפט ומפלס צדק שופט באמונה ומדבר בצדקה, ולפניו ספרי אש פתוחים ומלפניו נהרי אש מושכים ומשאתו יגורו אילים ומשאגתו ירופפו עמודים ומקולו ינועו אמות הסיפים וחיילותיו עומדים לפניו ולא ישורו דמותו כי הוא נסתר מכל עין ואין מי יראנו וחי. דמותו מכל נעלמה ודמות כל ממנו לא נסתרה. מגלה עמוקות מני חשך ויודע מה בסתרי אופל. כי אור עמו חונה וכשלמה אור יעטה. יושב בכסא האור וסביבותיו עוצם אור. והחיות ואופנים ינשאוהו והמה מעופפים בכנפיהם ולהם

1 והרקיע השביעי וכו׳. עד שו׳ 9 נמצא בכת״י T–S K 21/95 (= ג). וכל ענין רקיע שביעי הועתק באופן מורחב קצת (שהרכיב לתוכו חומר מן הרקיע הרביעי, ראה למעלה רקיע ד שו׳ 32), בנספחות לשיעור קומה שבספר רזיאל, דף לט ע״א (= ד), ובמרכבה שלמה, מהדורת מוסאיוב, דף מא (= מ1), ונמצא בכת״י בריטיש מוזיאום מס. Or. 6577 דף לב ע״א (= מ), וכן נמצא כפול בכת״י אבפ בסוף ענין שיעור קומה, וציינתי להם (בציון א1ב1פ1) רק במקום שהם נוטים מנוסחאות מ. כן הועתק כל רקיע ז׳ בספר סודי רזיא, כת״י אוקספורד מס. 1572, דף נח ע״ב.

6 כי הוא לבדו וכו׳. מכאן ואילך נמצא בתוך שריד מספר תפילות בכת״י T–S N.S. 230, המעתיק בלשון נוכח: ואתה לבדך יושב במעון וכו׳.

7–8 ומלפניו נהרי אש מושכים. עיין דניאל ז, י.

8 ומשאתו יגורו אילים. איוב מא, יז.

9 ינועו אמות הסיפים. ישעיה ו, ד.

11 מגלה עמוקות מני חשך. איוב יב, כב.

12 כי אור עמו חונה. עיין דניאל ב, כב.

— וכשלמה אור יעטה. עדה״כ תהלים קד, ב.

שש שש כנפים ובכנפיהם יכסו פניהם ולמטה יתנו פניהם ולארבעתם פונים פניהם ולא ירומו למעלה פניהם מפחדן ומאימתן. והן על גביהם עומדים לפניו כתות וטובלין בנהרי טהרה ומתעטפין כסות אש לבנה ועונין בענוה בקול חזק ק׳ק׳ק׳ י״י צבאות מלא כל הארץ כבודו. והוא מקדם לכל המעשים והוא עד לא ארץ ושמים והוא לבדו ואין זר עמו, תולה בזרועו מעונה ובכל מעונות אימתו ובכל מלאכים יראתו, כי ברוח פיו נחצבו ולהדר חסנו ניצבו, והוא באחד ומי ישיבנו ואם צוה אין לבטל, כי הוא מלך מלכי המלכים מושל על כל מלכי הארץ ומתנשא במלאכי שמים חוקר לבבות עד לא נוצרו ויודע מחשבות עד לא תהיינה. ברוך שמו ומבורך יקר הדרו לעולמי עולמים ולנצח נצחים ועדי עד כי אין מבלעדו אל וזולתו אין אלהים. ברוך שמו בכל דור ודור ומבורך במעוני מעלה. ברוך שמו בגבורתו ומבורך זכרו בתפארת עוזו. כי כשמו כן תהלתו שנ׳ כשמך אלהים כן תהלתך עד קצוי ארץ צדק מלאה ימינך. והוא מקרב טהורים ליראתו ומרחק טמאים בחמת עברתו, מעתיק הרים באמצה ובגבורה ולא ידעו כאשר הפכם באפו, תולה עולם כאשכול

21—20 והוא באחד ומי ישיבנו. איוב כג, יג.

25 ברוך שמו בכל דור וכו׳. מכאן ואילך הובא בשערי ציון לר׳ נתן נטע הנובר, שער ג׳ (אמשטרדם 1736), דף מב ע״ב (= צ), בלשון נוכח: ברוך שמך... ומבורך שמך... ומונה שם י״ג ברכות בקצת שינוי בסדרם. ובדף מג ע״א נמצא רמז למקור: ב״ש בפי רזיאל שר הרזים ומ״ז בפי סנדלפון הקושר כתרים לרבו. סיום התפילה בדף מו ע״ב: ״ברוך אתה יי מקדש עמו ישראל ויום השבת אמן״, היא נוסחא ארצישראלית קדמונית, והיא כבני א״י בחילוקים שבין אנשי מזרח ובני א״י, ראה מהדורת ספרי, החילוקים וכו׳ עמ׳ 150—151. ברור איפוא שמחבר ספר שערי ציון השתמש במקור ארצישראלי קדמון. הציון של המחבר המייחס את התפילות לר׳ יצחק אשכנזי לוריא אין לו כל יסוד. ובכת״י ששון מספר 56, בדף 203 ואילך: ״תפילה נכונה ומעולה לר׳ יוסף בן אביתור זצ״ל: אדני שפתי תפתח וכו׳ מגן אברהם. ברוך אתה וברוך שמך לעד וקיים לנצח ומרומם זכרך בתפארת עוזך תמיד לעולם ועד, ברוך שמך בקדושתך ומרומם זכרך בתפארת עוזך, ברוך שמך וכו׳ ומרומם זכרך וכו׳ (כ״פ), ברוך שמך מפי רזיאל שר הרזים ומרומם זכרך בפי סנדלפון הקושר כתרים לרבו״... ואף יחוסה זה של התפילה לר׳ יוסף אבן אביתור מעורר תימה, מה לו לאבן אביתור, הפייטן בעל רוח יצירה מקורי, לתפילה של בעלי רזים ארצישראליים?

29 ולא ידעו כאשר הפכם באפו. איוב ט, ה.

סובל הכל היה והוא ויהיה, ועתיק יומין, ועמו הון עתק וצדקה. ברוך כבודו ממקומו ומבורך בתפארת יקרו. ממלא דעת לב יריאיו לחקור ולידע עוז יראת שמו. ברוך שמו במושב הדרו ומבורך בתפארת עוזו. ברוך שמו באוצרות שלג ומבורך בנהרי שלהבת. ברוך שמו בערפלי זיו ומבורך בענני הוד. ברוך שמו ברכב רבואתים ומבורך באלפי שנאן. ברוך שמו בשרשרות האש ומבורך במיתרי לוהטת. ברוך שמו בקולות רעמים ומבורך בריצת ברקים. ב"ש בפי כל אשר בארץ ומבורך בתהומות הארץ. ב"ש בכל המדברות ומבורך בגלי הים. ב"ש לבדו בכסאו ומבורך בישיבת עוזו. ברוך שמו בפי כל נשמה ומבורך בשיר כל בריה. ברוך י"י לעולם אמן ואמן הללויה.

30 ועתיק יומין. דניאל ז, ט.
— הון עתק וצדקה. משלי ח, יח.
34—35 ברכב רבואתים... באלפי שנאן. תהלים סח, יח.

רשימת הסימנים בחילופי נוסחאות

א כת״י JTSL 163
ב כת״י JTSL N. 014
ג שרידי הגניזה א, ד, י, יד
ג1 שרידי הגניזה ב, ו, יא, יב
ג2 שרידי הגניזה ג, יג
ד ספר רזיאל הנדפס
ד1 ספר רזיאל כת״י כ״מ 186 (או כפולה בדפוס, כפי שציינתי בהערות)
ה ספר קמיעות 2372
ה1 שרידים מספרי קמיעות שונים (ראה הערות)
ח מפתח שלמה, פקסמיליה, אוקספורד 1914
ל ספר המלבוש, כת״י קויפמן 245
מ כת״י בריטיש מוזיאום מס. Or. 6577
מ1 מרכבה שלימה מהדורת מוסאיוב
נ שרידי הגניזה ה, ז, ט
ס כת״י JTSL N. 012
ע תרגום ערבי בשרידי הגניזה
ע1 כפולה מן התרגום הערבי במקום ששונה בגירסא מנוסח ע
פ כת״י פלורנץ Plut. 44.13
צ הבאה בספר שערי ציון לר׳ נתן נטע הנובר
ק כת״י קויפמן מס. 244
ר ספר סודי רזיא כת״י אוקספורד 1572
ר1 סודי רזיא כת״י שני
ש דף מספר שמות מלאכים מלוקט מספר הרזים, כת״י קמברידג׳ T–S N.S. 89/11
ת הבאה בכת״י אוקספורד 2138
° מציין הגהה בכתב היד

בקטעים שנכפלו בנוסחאות אבספ ציינתי את גירסת המקום השני א1ב1ס1פ1.

כאשר כל נוסחאות המחלקה המקוצרת אבפק (וכן כת״י ס) מסכימים בגירסא, ציינתי את כולם יחד בציון א. ובמקום שכת״י א שונה בגירסתו משאר כתבי היד של מחלקתו — שהם מסכימים עם הנוסח שבפנים — ציינתיו בח״נ ״א בלבד״.

במקום שכתב היד היסודי שנקבע בפנים היה מקוטע, מטושטש או משובש, השלמתי את המקוטע והגהתי את השיבוש על פי שאר נוסחאות, וציינתי את העדים שעל פיהם השלמתי או הגהתי בשמאל הסוגר שאחר הדיבור המתחיל. רק לעתים רחוקות השלמתי או הגהתי על פי התרגומים או מסברא גרידא. במקרים אלה ציינתי כוכב * בכל השלמה או הגהה.